

Mihail Bulgakov - Dani turbina

Mihail Bulgakov

Dani Turbina

Komad u četiri čina

Preveo Milan Čolić

LICA

TURBIN ALEKSEJ VASILJEVIČ - artiljerijski pukovnik, 30 godina

TURBIN NIKOLAJ - njegov brat, 18 godina

TALBERG JELENA VASILJEVNA - njihova sestra, 24 godine

TALBERG VLADIMIR ROBERTOVIČ - generalštabni pukovnik, njen muž, 38 godina

MIŠLAJEVSKI VIKTOR VIKTOROVIČ - artiljerijski kapetan druge klase, 38 godina

ŠERVINSKI LEONID JURJEVIČ - poručnik, lični hetmanov ađutant

STUDZINSKI ALEKSANDAR BRONISLAVOVIČ - kapetan, 29 godina

LARIOSIK - rođak iz Žitomira, 21 godina

HETMAN cele Ukrajine

BOLBOTUN - komandant I konjičke petljurovske divizije

GALANBA - satnik-petljurkovac, bivši konjički ulanski kapetan

URAGAN KIRPATIJ

FON ŠRAT - nemački general

FON DUST - nemački major

VOJNI LEKAR nemačke armije

DEZERTER - kozak

ČOVEK SA KORPOM

LAKEJ

MAKSIM - poslužitelj u gimnaziji, 60 godina

ODMETNIK - telefonista

PRVI OFICIR

DRUGI OFICIR

TREĆI OFICIR

PRVI JUNKER

DRUGI JUNKER

TREĆI JUNKER

JUNKERI I ODMETNICI

Prvi, drugi i treći čin odigravaju se zimi 1918. godine, a četvrti čin početkom 1919. godine.

Mesto radnje grad Kijev.

Mihail Bulgakov - Dani turbina

PRVI ČIN

SLIKA PRVA

Stan Turbinih. Veče. U kaminu vatra. Dok se diže zavesa sat otkucava devet puta i nežno svira Bokerinijev menuet. Aleksej povijen nad nekim papirima.

NIKOLKA (svira na gitari i peva)

Glasine sve gore iz trenu u tren.

Petljura krenuo na nas!

Mitraljeze smo napunili,

Po Petljuri raspalili,

Mitraljesci-ci-ci...

Golupčići-ći...

Spasite nas, junaci!

ALEKSEJ: Đavo će te znati šta to pevaš! Neke kuvaričke pesme. Pevaj nešto pristojnije.

NIKOLKA: Zašto kuvaričke? To sam ja lično sastavio, Aljoša. (Peva)

Ako hoćeš pevaj, ako nećeš nemoj,

Glas ti ni onako nije bogzna šta!

Ima nekih glasova...

Da ti se kosa digne na glavi...

ALEKSEJ: To se odnosi upravo na tvoj glas.

NIKOLKA: Aljoša, nemoj tako! Imam glas, istina ne kao Šervinski ali ipak bar relativno pristojan. Dramski ili tačnije - bariton. Lenočka, Lenočka! Šta veliš, kakav mi je glas?

JELENA (iz svoje sobe) Čiji? Tvoj? Uopšte ga i nemaš.

NIKOLKA: Iznervirala se, zato tako govori. Uzgred budi rečeno, Aljoša, učitelj pevanja mi je govorio: „Vi biste, Nikolaje Vasiljeviču, stvarno motli u operi da pevate, da nije došla revolucija.“

ALEKSEJ: Taj tvoj nastavnik pevanja je obična budala.

NIKOLKA: Znao sam to. Potpuno rastrojstvo živaca u domu Turbinih. Učitelj pevanja budala. Ja ostao bez glasa, a još koliko juče sam ga imao, i sve u svemu opšti pesimizam. A ja sam po svojoj prirodi više sklon optimizmu.

(Prebira žice na gitari) Mada i ja, znaš Aljoša, počinjem da gubim živce. Već je devet, a on reče da će doći izjutra. Da mu se nije nešto dogodilo?

ALEKSEJ: Govori tiše. Jesi li me razumeo?

NIKOLKA: Muka je prava, bože, biti brat udate sestre.

JELENA (iz svoje sobe) Koliko je sati u trpezariji?

NIKOLKA: E... devet. Naš sat ide napred, Lenočka.

JELENA (iz svoje sobe) Nemoj da izmišljaš, molim te.

NIKOLKA: Vidi, nervira se. (Pevuši) Spustila se, magla... O, sve pokrila magla!

ALEKSEJ: Ne cepaj mi dušu, molim te. Zapevaj nešto veselo.

NIKOLKA (peva)

Zdravo da ste svečarke!

Zdravo da ste svečari!

Snimanja su već počela davno...

Mihail Bulgakov - Dani turbina

Ehoj pesmo moja!... Draga!...

Fla-fla-flašice moja

Državnoga vina!...

Šapke teške,

Čizme tesne,

To junkeri gardisti marširaju...

Električno osvetljenje se iznenada ugasi. Pored prozora sa pesmom prolazi vojna jedinica.

ALEKSEJ: Đavo će ga znati šta je to! Svakog časa se gasi. Lenočka, daj, molim te, sveće.

JELENA (iz svoje sobe) Da... Da...

ALEKSEJ: Prošla nekakva jedinica.

Jelena, ulazeći sa svećom, osluškuje. Komanda u daljini.

NIKOLKA: Vrlo blizu. Izgleda kao da kod Svjatošina pucaju. Odista, šta li se tamo dešava? Aljoša, možda ćeš me poslati da vidim šta se dešava u štabu? Otišao bih.

ALEKSEJ: Razume se, nedostaješ im još samo ti. Sedi s mirom, molim te.

NIKOLKA: Razumem, gospodine pukovniče... Ja, u stvari, zbog toga što, znaš, kad ništa ne radiš to nekako vređa... Tamo se ljudi tuku... Kad bi bar naš divizion bio što pre spreman.

ALEKSEJ: Kad mi budu bili potrebni tvoji saveti o pripremanju diviziona, sam ću ti reći. Jesi li me razumeo?

NIKOLKA: Razumem. Izvigšte, goepodine pukovniče.

Sijalice se upale.

JELENA: Aljoša, gde mi je muž?

ALEKSEJ: Doći će, Lenočka.

JELENA: Ali, kako je to moguće? Rekao je da će doći ujutru, a sada je devet sati i još ga nikako nema. Da mu se nije što desilo?

ALEKSEJ: Lenočka, razume se da je to nemoguće. Pa ti bar znaš da liniju prema zapadu čuvaju Nemci.

JELENA: Ali zašto već ne dolazi?

ALEKSEJ: Očigledno sgoje na svakoj stanici.

NIKOLKA: Revolucionarna vožnja, Lenočka. Jedan se voziš, dva sata stojiš. (Zvonce) Evo ga, zar nisam rekao! (Trči da otvori vrata) Ko je?

GLAS MIŠLAJEVSKOG: Otvori, odmah, tako ti boga!

NIKOLKA (pušta Mišlajevskog u predsoblje) Pa to si ti, Vićenka?

MIŠLAJEVSKI: Ja sam nego ko, grom me ubio! Nikol, drži pušku, molim te. U vražju mater!

JELENA: Viktore, odakle dolaziš?

MIŠLAJEVSKI: Od Crvene Krčme. Oprezno vešaj, Nikol. U džepu je flaša votke. Pazi da je ne razbiješ. Dozvoli mi, Leno, da prenoćim, do kuće neću stići, potpuno sam se skoćanjio.

JELENA: Ah, bože moj, pa razume se! Brzo da se ogreješ.

Idu ka kaminu.

MIŠLAJEVSKI: Joj... joj... joj...

ALEKSEJ: Pa zar ni valjenke nisu mogli da vam dadu?

Mihail Bulgakov - Dani turbina

MIŠLAJEVSKI: Valjenke! To su obične bitange! (Hita ka vatri)

JELENA: Znae šta: kupatilo se već greje, vi ga brzo skinite, a ja ću da mu priprelim veš. (Iziđe)

MIŠLAJEVSKI: Skidaj, golube, skidaj, skidaj.

NIKOLKA: Odmah, odmah. (Skida čizme Mišlajevskom)

MIŠLAJEVSKI: Lakše, bratac, oj, lakše! Sad bi dobro došla jedna votkica, iz velike čaše.

ALEKSEJ: Odmah ću da natočim.

NIKOLKA: Aljoša, prsti na nogama su mu promrzli.

MIŠLAJEVSKI: Propali mi prsti, u vražju mater otišli, jasno.

ALEKSEJ: Ma nemoj! Prebolećeš. Nikola, istrljaj mu noge votkom.

MIŠLAJEVSKI: Pazi da ne dozvolim da mi noge votkom trlja. (Pije) Trljaj rukom. Boli! Boli! Lakše.

NIKOLKA: Ccc! Ala je promrzao kapetan!

JELENA (vraća se sa sobnim ogrtačem i papučama) Sad što pre u kupatilo. Drž'!

MIŠLAJEVSKI: Neka ti bog da zdravlja, Lenočka. Deder još votke. (Pije) Jelena iziđe.

NIKOLKA: Jesi li se zagrejao, kapetane?

MIŠLAJEVSKI: Malo mi je laknulo. (Pali cigaretu)

NIKOLKA: Reci šta je tamo kod Krčme?

MIŠLAJEVSKI: Briše mećava kod Krčme. To je tamo. A ja bih i tu mećavu, i mraz, i Nemce-gadove i Petljuru...

ALEKSEJ: A zašto su vas, ne razumem, nabili kod Krčme?

MIŠLAJEVSKI: E, pa, tamo su ti mužici, tamo kod Krčme. Isti oai dragi mužici iz dela grofa Lava Tolstoja!

NIKOLKA: Pa kako sad to? A u novinama pišu da su seljaci na hetmanovoj strani...

MIŠLAJEVSKI: Što mi to, junkeru, novine pod nos podmećeš? Ja bih svu tu novinarsku žgadiju obesio o jednu granu! Jutros lično, na izvičanju, naletim na jednog dedu i pitam ga: »Gde su vam momci?« Selo kao da je izumrlo. A on, onako skoro slep i ne vidi epolete ispod ogrtača, pa kaže: »Svi su odbegli Petljuri...«

NIKOLKA: Jojjojjoj...

MIŠLAJEVSKI: Baš to »jojjojjoj«... Dotrabim tu tolstojevsku panjinu za gušu i kažem: »Svi Petljuri odbegli? Sad ću da te streljam, čiča... Da vidiš kako se kod Petljure beži. Pobeći ćeš ti u carstvo nebesko.«

ALEKSEJ: A kako si u grad dospeo?

MIŠLAJEVSKI: Smeniii nas danas, hvala neka je gospodu bogu! Došla pešadija. Skandal sam napravio u štabu. Jezivo je to bilo! Oni tamo zaseli, konjak cevče u vagonu. Kažem im, vi sedite sa hetmanom u dvorcu, a artiljerijske oficire ste poterali na mraz u čizmama da se puškaraju sa seljacima! Nisu znali kako da me se otarase. Upućujemo vas, kažu, kapetane, po struci u bilo koju artiljerijsku jedinicu. Idite u grad... Aljoša, uzmi me kod sebe.

ALEKSEJ: Sa zadovoljstvom. I sam sam hteo da te pozovem. Daću ti prvu bateriju.

Mihail Bulgakov - Dani turbina

MIŠLAJEVSKI: Dobrotvore moj...

NIKOLKA: Ura!... Svi ćemo biti zajedno. Studzinski kao stariji oficir... Divota!...

MIŠLAJEVSKI: Gde ste se smestili?

NIKOLKA: Zaposeli smo Aleksandrovu gimnaziju. Sutra ili prekosutra možemo da nastupamo.

MIŠLAJEVSKI: Nećeš čekati da te Petljura tresne po potiljku?

NIKOLKA: Još ćemo da vidimo ko će koga!

JELENA (pojavi se sa čaršavom) E, pa, Viktore, hajde, hajde. Idi da se okupaš. Evo ti čaršav.

MIŠLAJEVSKI: Predivna moja Leno, dozvoli da te za tvoj trud zagrlim i poljubim. Šta mieliš, Lenočka, da li sad odmah votku da popijem, ili kasnije, za večerom.

JELENA: Mislim biće bolje posle, za vreme večere, Viktore! Da nisi video mog muža? Muž mi se izgubio.

MIŠLAJEVSKI: Ostavi to, Lenočka, naći će se. Samo što nije stigao. (Iziđe) Počne da zvoni bez prekida.

NIKOLKA: Pa to će bigi on! (Trči u predsoblje)

ALEKSEJ: Gospode bože, ko to tako zvoni?

Nikolka otvara vrata. U predsoblju se pojavi Lariosik sa koferom i zavežljajem.

LARIOSIK: Evo me, stigao sam. Nešto sam vam sa zvonom zapetljao.

NIKOLKA: Dugme ste zaglavili. (Istrčava na stepenište)

LARIOSIK: O, bože moj! Oprostite, molim vas, tako vam boga! (Uđe u sobu) Eto, stigao sam, Dobar dan, vrlopoštovana Jelena Vasiljevna, odmah sam vas poznao po fotografijama. Mama vam šalje najtoplije pozdrave. Zvonce prestane. Uđe Nikolka. A isto tako i Alekseju Vasiljeviču.

ALEKSEJ: Moje poštovanje.

LARIOSIK: Da ste mi zdravo, Nikolaje Vasiljeviču. Mnogo sam slušao o vama. (Svima) Čudite se, vidim? Dozvolite da vam uručim pismo, ono će vam sve objasniti. Mama mi je rekla da vam odmah, još dok kaput ne skinem, dam da pročitate pismo.

JELENA: Ala je ovo nečitak rukopis!

LARIOSIK: Da, strašno! Dozvolite, biće bolje da vam ja pročitam. Mamin rukopis je takav da ona ponekad nešto napiše, a posle ni sama ne razume šta je napisala. Moj rukopis je isti takav. To je kod nas nasledno. (Čita) „Draga moja Lenočka! Šaljem vam mog dečka odista onako rođački; prigrlite ga i ugrejte ga, kako to vi umete. Vaš stan je ogroman...” Mama mnogo voli i poštuje i vas, a isto tako i Alekseja Vasiljeviča. (Nikolki) I vas. (Čita) »Dečko stupa na Kijevski univerzitet. Sa njegovim sposobnostima...« - ah, ta mama!... - »... nemoguće je sedeti u Žitomiru i gubiti vreme. Novac za njega ću slati redovno. Ne bih želela da dečak, koji se navikao na porodicu, živi kod tuđih ljudi. Ali moram da pohitam, sada kreće bolnička kompozicija, on će vam sam sve ispričati... « Hm... eto, to je sve.

ALEKSEJ: Izvinite, ali s kim imam čast da govorim?

LARIOSIK: Kako to - s kim? Vi me ne poznajete?

ALEKSEJ: Na žalost, nisam imao to zadovoljstvo da se upoznam sa vama.

Mihail Bulgakov - Dani turbina

LARIOSIK: Bože moj? A vi, Jeleea Vašljevna?

NIKOLKA: Ni ja vas ne poznajem.

LARIOSIK: Bože moj, to je odista nešto začarano! Pa mama vam je poslala telegram, koji treba sve da objasni. Mama je poslala telegram od šezdeset i tri reči.

NIKOLKA: Šezdeset i tri reči!... Joo... oj!

JELENA: Mi nikakav telegram nismo dobili.

LARIOSIK: Niste ga dobili? Bože moj! Oprostite mi, molim vas! Mislio sam da me čekate, i odmah sam, ne skidajući kaput... Izvinite... ja sam, čini mi se, nešto slomio... Užasno sam nespretnan!

ALEKSEJ: Budite dobri i recite kako se prezivate?

LARIOSIK: Larion Larionovič Suržanski.

JELENA: Znači Lariosik?! Naš rođak iz Žitomira?

LARIOSIK: Pa da.

JELENA: I vi ste... kod nas doputovali?

LARIOSIK: Da. Ali, vidite li, ja sam mislio da me čekate... Izvinite, isprljao sam... Mislio sam da me čekate, a kada stvari tako stoje, onda ću otići u neki hotel...

JELENA: Kakvi sad hoteli?! Stanite, prvo se raskomotite.

ALEKSEJ: Pa vas niko odavde ne tera, skikite kaput, molim vas.

LARIOSIK: Od sveg srca vam hvala.

NIKOLKA: Evo ovde, Izvolite. Kaput možete da ostavite i u predsoblju.

LARIOSIK: Od srca vam hvala. Kako je lepo u vašem stanu!

JELENA (šapatom) Aljoša, šta ćemo s njim? Simpatičan je. Hajde da ga smestimo u biblioteci, soba je ionako prazna.

ALEKSEJ: Razume se, pokaži mu je.

JELENA: Znate šta, Larione Larionoviču, pre svega idite u kupatilo... Tamo je već jedan - kapetan Mišlajevski... Jer, znate, posle voza...

LARIOSIK: Da, da, odista je užasno!... Užasno!... Eto, od Žitomira do Kijeva sam putovao jedanaest dana...

NIKOLKA: Jedanaest dana!... Oj, oj, oj!

LARIOSIK: Strašno, strašno!... Pravi košmar!

JELENA: Dakle, izvolite!

LARIOSIK: Najlepše vam se... Ah, izvinite, Jelena Vasiljevna, ali ja ne mogu u kupatilo.

ALEKSEJ: Zašto ne možete u kupatilo?

LARIOSIK: Oprostite, molim vas. Nekakvi zlikovci su mi u vozu ukrali kofer sa presvlakom. Kofer sa knjigama i rukopisima su mi ostavili, a presvlaka je nestala.

JELENA: Pa, to je nepopravljiva nesreća.

NIKOLKA: Ja ću vam dati, ja ću!

LARIOSIK (intimno, Nikolki) Čini mi se da mi je ipak ostala jedna košulja. U nju sam umotao Čehovljeva dela. Da li biste bili tako dobri da mi date untermajicu?

NIKOLKA: Sa zadovoljstvom. Biće vam malo veliki, ali ćemo ga suziti čiodama.

LARIOSIK: Najlepše vam zahvaljujem.

JELENA: Larione Larionoviču, mi ćemo vas smestiti u biblioteci. Nikolka, pokaži!

Mihail Bulgakov - Dani turbina

NIKOLKA: Izvolite za mnom.

Lariosik i Nikolka iziđu.

ALEKSEJ: Kakav tip! Ja bih ga pre svega lodšišao. No, Lenočka, upali svetlost. ja odoh u svoju sobu, imam još masu poslova da završim, a ovde mi smetaju. (Ode)

Zvonce.

JELENA: Ko je?

GLAS TALBERGA: Ja sam, ja. Otvori, molim te.

JELENA: Hvala neka je bogu! Gde si bio? Tako sam se nervirala!

TALBERG (ulazeći) Ne ljubi me, smrzao sam se, mogla bi još i da se prehladiš.

JELENA: Gde si bio?

TALBERG: Zadržali su me u nemačkom štabu. Važni poslovi.

JELENA: Hajde, hajde brzo da se zagreješ. Sada ćemo da pijemo čaj.

TALBERG: Ne treba mi čaj, Leno, pričekaj. Stani, a čija je ovo dolamica?

JELENA: Mišlajevskog. Samo što je stigao sa položaja, potpuno promrzao.

TALBERG: Ipak bi moglo i da se malo pospremi.

JELENA: Odmah ću. (Kači dolamicu iza vrata) Znaš li, ima još jedna novost. Sasvim neočekivano je sad doputovao moj rođak iz Žitomira, čuveni Lariosik. Aleksej ga je smestio kod nas, u biblioteci.

TALBERG: Znao sam! Nije dovoljan samo senjor Mišlajevski. Pojavljuju se još nekakvi žitomirski rođaci. Ovo nije kuća, već svratište. Uopšte ne shvatam Alekseja.

JELENA: Volođa, ti oi jednostavno premoren i loše raspoložen. Zašto ti se ne dopada Mišlajevskm? On je zaista vrlo dobar čovek.

TALBERG: Zaista dobar! Kafanska klupodera!

JELENA: Volođa!

TALBERG: Uostalom, sad mi nije do Mišlajevskog. Leno, zatvori vrata... Leno, desila se užasna stvar.

JELENA: Šta to?

TALBERG: Nemci ostavljaju hetmana njegovoj sudbini.

JELENA: Volođa, šta govoriš?! Gde si to čuo?

TALBERG: Upravo sam čuo, i to kao najveću moguću tajnu, u nemačkom štabu. Niko ne zna, čak ni sam hetman.

JELENA: Šta će sad da bude?

TALBERG: Šta će sad da bude... Hm... Pola deset je... Tako... Šta će da bude?... Leno!

JELENA: Šta to govoriš?

TALBERG: Kažem - »Leno«!

JELENA: Pa šta »Leno«?

TALBERG: Leno, ja moram odmah da bežim.

JELENA: Da bežiš? A kuda to?

TALBERG: U Nemačku, u Berlin. Hm... Draga moja, ti ne možeš ni da shvatiš šta će biti sa mnom ako ruska armija ne odbaci Petljuru i ako on uđe u Kijev!

JELENA: Mogli bismo da te sakrijemo.

TALBERG: Draga moja, kako biste mogli mene da sakrijete! Ja nisam igla.

Mihail Bulgakov - Dani turbina

Nema u gradu čoveka koji me ne poznaje. Sakriti pomoćnika ministra vojnog. Ne mogu ja, kao senjor Mišlajevski, da sedim bez dolamice u tuđem stanu. Pronašli bi me, odista, vrlo lako.

JELENA: Stani! Ne shvatam... Znači, oboje moramo da bežimo?

TALBERG: U tome i jeste stvar što ne moramo. Upravo je razjatanjena jeziva slika. Grad je sa sviju strana opkoljen, i jedini način da se odavde izvuče je - u nemačkom štapskom voz. A žene oni ne primaju. Dali su mi mesto zahvaljujući mojim vezama.

JELENA: Drugim rečima, hoćeš sam da odeš?

TALBERG: Draga moja, ne »hoću«, već drugačije ne mogu! Shvati - katastrofa! Voz kreće za sat i po. Odlučuj, i to što pre.

JELENA: Za sat i po? Što pre? Onda odlučujem - beži.

TALBERG: Pametna si. Uvsk sam to govorio. Šta sam ono još hteo da kažem. Da, da si pametna! Uostalom, to sam već rekao.

JELENA: Na koliko se rastajemo?

TALBERG: Ja lično mislim na jedno dva meseca. Sačekaću u Berlinu da se završi cela ova gužva, a kad se hetman vrati...

JELENA: A ako se on uopšte više ne vrati?

TALBERG: To se ne može desiti. Čak i ako Nemci ostave Ukrajinu. Antanta će je zauzeti i vratiti hetmana na vlast. Evropi je potrebna hetmanska Ukrajina, kao bastion prema moskovskim boljševicima. Vidiš, sve sam proračunao.

JELENA: Da, vidim, ali evo šta: kako je to moguće, jer - hetman je još ovde, opi formiraju svoje jedinice, a ti odjednom bežiš naočigled svih. Da li je to zgodno?

TALBERG: Draga moja, to je naivno. Kažem ti u najvećoj tajnosti - »ja bežim«, jer znam da to nikad i nikome nećeš reći. Generalštabni pukovnici ne beže. Oni odlaze na službeni put. U džepu mi je nalog za službeni put u Berlin, na koji me šalje hetmansko ministarstvo. Šta veliš, nije loše?

JELENA: Uopšte nije loše. A šta će biti sa njima svima?

TALBERG: Dozvoli da ti zahvalim, što me upoređuješ sa svima. Ja nisam »svi«.

JELENA: Upozori braću.

TALBERG: Razume se, razume se. Na izvestan način mi je čak i drago što odlazim sam na tako dugo vreme. Bilo kako bilo, ti ćeš ipak pričuvati naše sobe.

JELENA: Vladimire Robertoviču, ovde su moja braća! Zar misliš da bi nas oni izbacili? Ti nemaš prava...

TALBERG: O ne, ne, ne... Razume se da ne... Ali, ti. znaš poslovicu. »Qui va a la chasse, perd sa place.« (Ko odlazi u lov gubi svoje mesto) A sada još jedna molba, poslednja... Ovde će, hm... dok nisam ovde, razume se, dolaziti onaj... Šervinski...

JELENA: On dolazi i kada si ti ovde.

TALBERG: Na žalost. Vidšn li, draga moja, on mi se ne dolada.

JELENA: A zbog čega to, dozvoli da te upitam?

TALBERG: Počinje i suviše nametljivo da ti se udvara, i ja bih želeo... Hm...

JELENA: Šta bi ti to želeo?

Mihail Bulgakov - Dani turbina

TALBERG: Ne mogu ti reći šta bih želeo. Ti si pametna, a uz to i predivno vaspitana žena. Odlično shvataš kako se treba ponašati da na porodicu Talberg ne padne senka.

JELENA: Dobro... neću baciti senku na porodicu Talberg.

TALBERG: Zašto mi odgovaraš tako suvo? Ja ti ne govorim o tome da bi mogla da me prevariš. Odlično znam da se to ne može desiti.

JELENA: A zašto smatraš, Vladimire Robertoviču, da se to ne može desiti?

TALBERG: Jeleka, Jelena, Jelena! Ne mogu da te poznam. To je rezultat druženja sa Mišlajevskim! Udata dama da - prevari!... Četvrt do deset! Zakasniću!

JELENA: Odmah ću te spakovati...

TALBERG: Draga, ništa mi ne treba, ništa, samo kpfere, a u njemu malo veša. Samo, ako boga znaš radi, što brže, dajem ti jedan minut.

JELENA: Ipak se oprostite od braće.

TALBERG: Samo se po sebi razume, samo pazi, ja idem na službeni put.

JELENA: Aljoša! Aljoša! (Otrči)

ALEKSEJ (ulazeći) Da, da... A, zdravo, Volođa.

TALBERG: Zdravo, Aljoša.

ALEKSEJ: Kakva je to sad gužva?

TALBERG: Vidiš, moram da ti saopštim za tebe važnu novost. Ove noći je hetmanov položaj postao veoma ozbiljan.

ALEKSEJ: Kako?

TALBERG: Ozbiljan, i to vrlo ozbiljan.

ALEKSEJ: U čemu je stvar?

TALBERG: Lako je moguće da Nemci neće pružiti pomoć, i može se desiti da ćete morati Petljuru da odbacujete svotim snagama.

ALEKSEJ: Šta kažeš?!

TALBERG: Lako je moguće.

ALEKSEJ: Loše... Hvala što si rekao.

TALBERG: A sada nešto drugo. Pošto odmah krećem na službeni put...

ALEKSEJ: A kuda to, ako nije tajna?

TALBERG: U Berlin.

ALEKSEJ: Kuda? U Berlin?

TALBERG: Da. Ma koliko da sam se otimao, nisam uspeo da se izvučem. Prava svinjarija!

ALEKSEJ: Na koje vreme, ako smem da upitam?

TALBERG: Na dva meseca.

ALEKSEJ: A, tako,

TALBERG: No, dozvoli mi da ti poželim sve najbolje. Čuvajte Jelenu. (Pružajući ruku. Aleksej krije ruku iza leđa) Šta to znači?

ALEKSEJ: To znači da mi se vaše službeno putovanje ne dopada.

TALBERG: Pukovniče Turbin!

ALEKSEJ: Slušam vas, pukovniče Talberg.

TALBERG: Odgovaraćete za to, gospodine brate moje žene!

ALEKSEJ: A kada to, gospodine Talberg?

TALBERG: Kada... Pet je do deset... Kad se vratim.

Mihail Bulgakov - Dani turbina

ALEKSEJ: Ne, bog zna šta će se desiti kada se vi vratite!

TALBERG: Vi... vi... odavno sam već želeo da porazgovaram sa vama.

ALEKSEJ: Ženu ne uznemiravati, gospodine Talberg!

JEPENA (ulazeći) O čemu ste govorili?

ALEKSEJ: Ništa, ništa, Lenočka!

TALBERG: Ništa, ništa, drata! Pa, do viđenja Aljoša!

ALEKSEJ: Do viđenja, Volođa!

JELENA: Nikolka! Nikolka!

NIKOLKA (ulazeći) Evo me. O, stigao je?

JELENA: Volođa odlazi na službeni put. Oprosti se od njega.

TALBERG: Do viđenja, Nikol.

NIKOLKA: Srećan put, gospodine pukovniče.

TALBERG: Jelena, evo ti novaca. Iz Berlina ću odmah poslati. Čast mi je da se oprostim od vas. (Brzo kreće u predsoblje) Ne prati me, draga, možeš da ozebeš. (Odlazi. Jelena ide za njim)

ALEKSEJ (neprijatnim glasom) Jelena, možeš da ozebeš!

Pauza.

NIKOLKA: Aljoša, kako je to on otputovao? Kuda?

ALEKSEJ: U Berlin.

NIKOLKA: U Berlin... U ovakvom trenutku... (Gleda kroz prozor) Pogađa se s kočijašem. (Filozofski) Aljoša, znaš, primetio sam da on liči na pacova.

ALEKSEJ (mahinalno) Potpuno tačno, Nikol. A naša kuća na brod. Hajde, idi gostima. Idi, idi. (Nicolka izlazi. Divizion u nebo, kao u centar mete, odlazi.

»Veoma ozbiljno.« »I to vrlo ozbiljno.«) Pacov! (Ode)

JELENA (vraća se iz predsoblja. Gleda kroz prozor) Ode...

SLIKA DRUGA

Sto je postavljen za večeru.

JELENA (kraj klavira, svira stalno jedan te isti akord) Otišao. Kako je otišao...

ŠERVINSKI (iznenada se pojavljuje na pragu) Ko je to otišao?

JELENA: Bože moj! Kako ste me samo preplašili, Šervinski! Kako ste ušli a da niste zvonili?

ŠERVINSKI: Pa vrata su vam otvorena - širom. Zdravo da ste mi, Jelena Vasiljevna. (Izvlači iz papira ogroman buket)

JELENA: Koliko sam vas puta molila, Leonide Jurjeviču, da to ne činite. Neprijatno mi je što trošite novac.

ŠERVINSKI: Novac je za to da se troši, kako je to rekao Karl Marks. Dozvolite mi da skinem dolamicu?

JELENA: A šta ako bih rekla da ne dozvoljavam?

ŠERVINSKI: U tom slučaju bih u dolamici presedeo celu noć kraj vaših nogu.

JELENA: Joj, Šervinski, to je pravi vojnički kompliment.

ŠERVINSKI: Izvinite, ali to je gardijski kompliment. (U predsoblju skida dolamicu, ostaje u predivnoj čerkeski) Drago mi je što vas vidim. Tako vas davno nisam video!

JELENA: Ako me pamćenje ne vara, bili ste kod nas juče.

Mihail Bulgakov - Dani turbina

ŠERVINSKI: Ah, Jelena Vasiljevna, šta je to, u naše vreme, »juče«! Pa, ko je to otišao?

JELENA: Vladimir Robertovič.

ŠERVINSKI: Ali stanite, pa on je danas trebalo da se vrati!

JELENA: Da, vratio se i... ponovo otišao.

ŠERVINSKI: Kuda to?

JELENA: Baš su divne ruže!

ŠERVINSKI: Kuda to?

JELENA: U Berlin.

ŠERVINSKI: U... Berlin? I na koje vreme, ako smem znati?

JELENA: Na dva meseca.

ŠERVINSKI: Na dva meseca! Ma šta kažete!... Tužno, tužno, tužno... Tako sam zbunjen, tako sam zbunjen!...

JELENA: Šervinski, po peti put mi ljubite ruku!

ŠERVINSKI: Čak sam, može se reći, i potišten... Bože moj, pa svi su tu! Ura! Ura!

GLAS NIKOLKIN: Šervinski! Demon!

JELENA: Čemu oe tako bučno radujete?

ŠERVINSKI: Radujem se... Ah, Jelena Vasiljevna. nećete to shvatiti!...

JELENA: Vi niste svetski čovek, Šervinski.

ŠERVINSKI: Ja nisam svetski čovek? Dozvolite, a zašto to?... Ne, svetski jesam... Jednostavno sam zbunjen... Pa, znači, on je otputovao, a vi ste ostali.

JELENA: Kao što vidite. Kako vaš glas?

ŠERVINSKI (kraj klavira) Mama... mia... mi... On je daleko, on je da... on je daleko, on neće saznati... Da... Odličan glas. Vozio sam se k vama fijakerom, činilo mi se da sam i glas izgubio, a kada sam ovde stigao - ispostavilo se da mi je glas u najboljem redu.

JELENA: Jeste li poneli note?

ŠERVINSKI: Nego šta, nego šta... Vi ste odista prava boginja!

JELENA: Jedino što kod vas vredi - to je glas, i jedini vaš pravi poziv - to je operska karijera.

ŠERVINSKI: Nekakav materijal je tu. Znate, Jelena Vasiljevna, jednom sam u Žmerinki pevao epitalamu, tamo je gornje fa, kao što vam je poznato, a ja sam otpevao la i držao ga devet taktova.

JELENA: Koliko?

ŠERVINSKI: Sedam taktova sam izdržao! Verujte mi. Bogami! Tamo je bila grofica Hendrikova... Zaljubila se u mene posle tot - la.

JELENA: I šta je bilo posle?

ŠERVINSKI: Otrovala se. Cijankalijem.

JELENA: Ah, Šervinsk! To je kod vas prava bolest, časna reč! Gospodo, Šervinski! Izvolite za sto!

Ulaze Aleksej, Studzinski i Mišlajevski.

ALEKSEJ: Dobro večer, Leonide Južjeviču. Izvolite.

ŠERVINSKI: Viktor! Živ si! No, hvala neka je bogu! Otkud ti ta čalma?

MIŠLAJEVSKI (sa čalmom od peškira) Zdravo, ađutante.

ŠERVINSKI (Studzinskom) Moje poštovanje, kapetane.

Mihail Bulgakov - Dani turbina

Ulaze Lariosik i Nikolka.

MIŠLAJEVSKI: Dozvolite da vas upoznam. Stariji oficir našeg divizona kapetan Studzinski, a ovo je mesje Suržanski. Zajedno su se kupali.

NIKOLKA: Naš rođak iz Žitomira.

STUDZINSKI: Drago mi je.

LARIOSIK: Drago mi je što smo se upoznali.

ŠERVINSKI: Njenog imperatorskog veličanstva gardijskog ulanskog puka i lični hetmanov ađutant poručnik Šervinski.

LARIOSIK: Larion Suržanski. Drago mi je što smo se upoznali.

MIŠLAJEVSKI: Ne junačite se toliko. Bivše garde, bivšeg puka.

JELENA: Gospodo, izvolite za sto.

ALEKSEJ: Da, da, izvolite, već je dvanaest sati, a izjutra treba rano ustati.

ŠERVINSKI: Uh, kakva divota! Kojim povodom se priređuje ovakvo slavlje, dozvolite da vas upitam?

NIKOLKA: Poslednja večera divizona. Sutra krećemo, gospodine poručniče.

ŠERVINSKI: Aha.

STUDZINSKI: Gde naređujete, gospodine pukovniče?

ŠERVINSKI: Gde naređujete?

ALEKSEJ: Gde hoćete, gde hoćete. Molim vas samo! Lenočka, budi domaćica. Sedaju.

ŠERVINSKI: On je, znači otputovao, a vi ste ostali?

JELENA: Šervinski, umuknite.

MIŠLAJEVSKI: Lenočka, hoćeš li votke?

JELENA: Nene!...

MIŠLAJEVSKI: Pa, onda belo vino.

STUDZINSKI: Da vam natočim, gospodine pukovniče?

ALEKSEJ: Mersi, izvolite sebi.

MIŠLAJEVSKI: Vašu čašu molim.

LARIOSIK: Ja, u stvari, votku ne pijem.

MIŠLAJEVSKI: Ali, molim vas, ja je takođe ne pijem. Samo jednu čašicu. Kako ćete haringu da jedete bez votke? To nikako ne mogu da shvatim.

LARIOSIK: Iz dubine duše sam vam zahvalan.

MIŠLAJEVSKI: Odavns, odavno već votku nisam pio.

ŠERVINSKI: Gospodo! U zdravlje Jelene Vasiljevne! Ura!

JELENA: Tiše! Šta vam je, gospodo! Ceo ćete sokak da probudite. Ionako se već govorka da se kod nas svaki dan banči.

MIŠLAJEVSKI: Uh, odlično! Votka osvežava. Zar ne?

LARIOSIK: Da, i to vrlo!

MIŠLAJEVSKI: Molim vas, još po jednu čašicu. Gospodine pukovniče...

ALEKSEJ: Ne preteruj, Viktoro, sutra krećemo.

NIKOLKA: I krenućemo!

JELENA: Šta je sa hetmanom?

STUDZINSKI: Da, da, šta je sa hetmanom?

ŠERVINSKI: Sve je u najboljem redu. Kakva je sinoć bila večera u dvorcu!... Za dve stotine zvanica. Prepelice... Hetman u narodnoj nošnji...

JELENA: Govorka se da nas Nemci prepuštaju sudbini?

Mihail Bulgakov - Dani turbina

ŠERVINSKI: Ne verujte nikakvim pričama, Jelena Vasiljevna.

LARIOSIK: Zahvaljujem vam se najdublje, vrlo poštovani Viktoro Viktoroviču. Jer ja, u stvari, votku uonšte ne pijem.

MIŠLAJEVSKI (ispijajući) Stidite se, Larione!

ŠERVINSKI I NIKOLKA: Stidite se!

LARIOSIK: Pokorno vam zahvaljujem.

ALEKSEJ: Ti, Nikol, ne navaljaj mnogo na votku.

NIKOLKA: Razumem, gospodine pukovniče! Ja ću belo vino.

LARIOSIK: Kako vi to vešto ispijate, Viktoro Viktoroviču.

MIŠLAJEVSKI: To se postiže vežbom.

ALEKSEJ: Hvala, kapetane. A salate?

STUDZINSKI: Najlepše vam zahvaljujem.

MIŠLAJEVSKI: Zlatna Leno! Pij belo vino. Radosti moja! Riđokosa Leno, znam ja što si uznemirena. Pusti brigu! Sve će biti da bolje biti ne može.

ŠERVINSKI: Sve ide nabolje.

MIŠLAJEVSKI: Nene, do dna, Lenočka, do dna!

NIKOLKA (uzima gitaru, peva) Neko će čašu da ispije, neko će zdrav da bude... čašu da ispije...

SVI (pevaju) Svetlost Jeleni Vasiljevnoj! - Lenočka ispijte! - Ispijte... Ispijte... (Jelena pije) Bravo!!! (Aplaudiraju)

MIŠLAJEVSKI: Divno izgledaš danas. Bogami! I šlafrok ti pristaje, tako mi svega. Gospodo, pogledajte kakav šlafrok, potpuno zelen!

JELENA: Ovo je haljina Vitjenka, i nije zelena, već siva.

MIŠLAJEVSKI: Utoliko gore. Svejedno. Gospodo, obratite pažnju, zar nije prelepa ova žena, šta velite?

STUDZINSKI: Jelena Vasiljevna je odista prekrasna. U vaše zdravlje!

MIŠLAJEVSKI: Divna moja Leno, dozvoli da te zagrlim i poljubim.

ŠERVINSKI: Nono, Viktoro, Viktoro!...

MIŠLAJEVSKI: Leonide, okani se. Od tuđe, udate žene makni se!

ŠERVINSKI: Dozvoli...

MIŠLAJEVSKI: Ja mogu, ja sam prijatelj iz detinjstva.

ŠERVINSKI: Svinja si ti, a ne prijatelj iz detinjstva...

NIKOLKA (ustajući) Gospodo, u zdravlje komandira divizona!

Studzinski, Šervinski i Mišlajevski ustaju.

LARIOSIK: Ura!... Izvinite, gospodo, ali ja nisam vojno lice.

MIŠLAJEVSKI: Ništa, ništa, Larione! Pravilno!

LARIOSIK: Mnogopoštovana Jelena Vasiljevna! Nemam reči da iskažem koliko mi je divno kod vas...

JELENA: Drago mi je.

LARIOSIK: Mnogopoštovani Alekseju Vasiljeviču... Nemam reči da vam iskažem kako mi je divno kod vas!...

ALEKSEJ: Drago mi je.

LARIOSIK: Gospodo, bež zavese... iza njih čovek može dušu da odmori... zaboravi na sve užase građanskog rata. A naše izranavljene duše tako žele da se omire...

MIŠLAJEVSKI: Dozvolite da vas upitam, vi pišete stihove?

Mihail Bulgakov - Dani turbina

LARIOSIK: Ko, je l' ja? Da... pišem.

MIŠLAJEVSKI: Tako. Izvinite što sam vas prekinuo. Nastavite!

LARIOSIK: Molim, molim... Zavese bež boje... One nas odvajaju od celoga sveta... Uostalom, ja nisam ratnik... Eh!... Nalijte mi još jednu čašicu!

MIŠLAJEVSKI: Bravo, Larione! Vidi samo kako je lukav, a ovamo kaže - ne pije. Simpatičan si ti momak, Larione, ali govore držiš kao dubokopoštovana čizma.

LARIOSIK: Ne, nemojte reći, Viktore Viktoroviču, držao sam ja govore i to ne jednom... u društvu kolega mog pokojnog tatice... u Žitomiru... Tamo su ti razni poreski inspektori... I oni su me... o, kako su me grdili!

MIŠLAJEVSKI: Poreski inspektori su poznate zveri.

ŠERVINSKI: Pijte Leno, pijte, draga!

JELENA: Hoćete da me napijete? Uh, baš ste odvratni!

NIKOLKA (kraj, klavira, peva)

Reci mi čarobnjače, ljubimče bogova,

Šta će se zbiti u životu sa mnom?

I hoću li skoro, na radost suseda zlih,

Prekriti se grobljanskom zemljom?

LARIOSIK (peva) Tako, glasnije, muziko, sviraj pobjedu.

SVI (pevaju) Pobjeda je naša, neprijatelj beži.

I, onda, za...

LARIOSIK: Cara!...

ALEKSEJ: Šta vam je, šta vam je!

SVI (pevaju frazu bez reči) Nek odjekne gromoglasno »Ura«.

NIKOLKA (peva) Iz mračne šume u susret mu...

Svi pevaju.

LARIOSIK: Eh! Kako je kod vas veselo, Jelena Vasiljevna, draga! Vatre... Ura!

ŠERVINSKI: Gospodo! U zdravlje njegove svetlosti hetmana cele Ukrajine. Ura!

Pauza.

STUDZINSKI: Izvinite. Sutra ću krenuti u bitku, ali takvu zdravicu neću ispijati a ni drugam oficirima ne savetujem.

ŠERVINSKI: Gospodine kapetane!

LARIOSIK: Potpuno neočekivan događaj!

MIŠLAJEVSKI (pijan) Zbog njega, đavo ga odneo, noge su mi promrzle. (Pije)

ŠERVINSKI: Gospodine pukovniče, dozvolite mi da nazdravim?

ALEKSEJ: Ne, ne odobravam!

ŠERVINSKI: Gospodine pukovniče, dozvolite mi da kažem!

STUDZINSKI: Ne, dozvolite mi da ja kažem!

LARIOSIK: Ne, dozvolite, ja ću reći. U zdravlje Jelene Vasiljevne, a isto tako i njenog vrlopoštovanog supruga koji je u Berlin otputovao!

MIŠLAJEVSKI: Eto! Pogodio si, Larione! Bolje bi teško bilo!

NIKOLKA Spevaj:

Istinu mi reci, ne boj me se...

LARIOSIK: Izvinite, Jelena Vasiljevna, ja nisam vojno lice.

Mihail Bulgakov - Dani turbina

JELENA: Ništa, ništa, Larione. Vi ste osećajan čovek, dobar. Pridite bliže.

LARIOSIK: Jelena Vasiljevna! Ah, bože moj, crno vino!...

NIKOLKA: Soli, soli posuti... ništa.

STUDZINSKI: To je vaš hetman!

ALEKSEJ: Samo trenutak, gospodo!... Šta vam je, odista? Da nam se podsmevaju, šta li? Kada bi taj vaš hetman, umesto da tera tu đavolju komediju sa ukrajinizacijom, počeo da formira oficirske korpuse, Petljura ne bi ni prismrdeo u Malorusiji. Ali ni to nije sve: mi bismo i boljševike u Moskvi uništili jednim udarcem, kao muve! U pravom trenutku! Tamo, priča se, sada mačke žderu. On bi, gad jedan, Rusiju spasao!

ŠERVINSKI: Nemci ne bi dozvolili da se armija formira, oni je se boje.

ALEKSEJ: Nije tačno. Nemcima je trebalo objasniti da mi za njih ne predstavljamo opasnost. Razume se! Rat smo izgubili. Kod nas je sada nešto drugo, mnogo strašnije od rata, od Nemaca, od bilo čega na svetu: kod nas su boljševici. Nemcima je trebalo reći: »Šta hoćete? Potrebni su vam hleb, šećegr? Evo vam, uzmite, nažderite se, zadavite se, ali nam samo pomozite da se naši seljaci ne razbole od moskovske bolesti.« A sada je kasno, sada su se naši oficiri pretvorili u kafanske klupodere. Kafanska armija! Idi pa ga uzmi. Pazi da ne pođe da ratuje. On, gad jedan, ima valutu u džepu. Sedi u kafani na Kreščatiku, a zajedno sa njim cela gardijska štapoka bulumenta. Divota jedna! Pukovniku Turbinu dali divizion: leti, hitaj, formiraj, kreći, Petljura dolazi!... Odlično, gospodo! A juče bacim pogled na njih i, dajem vam reč - prvi put mi je srce zadrhtalo.

MIŠLAJEVSKI: Aljoša, komandirčiću moj mili! Baš imaš artiljerijsko srce! Pijem u tvoje zdravlje!

ALEKSEJ: Zadrhtalo zbog toga što na sto junkera imam - sto dvadeset studenata, puške drže kao lopate. I juče na trgu... Sneg pada, magla u daljini... Pričinio mi se, znate, mrtvački kovčeg...

JELENA: Aljoša, zašto govoriš tako mračne stvari? Nemoj!

NIKOLKA: Ne zbunjujte se, gospodine komandire, mi vas nećemo izdati.

ALEKSEJ: Eto, gospodo, sedim ja sada među vama, i stalno me muči jedna misao. Ah! Da smo sve ovo mogli predvideti ranije! Znate li šta je taj vaš Petljura? To je mit, to je crna magla. On uošnte i ne postoji. Pogledajte kroz prozor, pogledajte šta je tamo. Tamo je mećava, tamo su nekakve senke... U Rusiji, gospodo, postoje dve sile: boljševici i mi. Još ćemo se sresti. Vidim još groznija vremena. Vidim... Ali neka! Nećemo zaustaviti Petljuru. Ali on i neće doći zadugo. A za njim će, eto, boljševici. Zbog toga ja i idem! Idem kao ždrebe ispred rude, ali idem! Jer, kada se sukobimo sa njima stvari će početi veselije da se odvijaju. Ili ćemo ih mi sahraniti, ili će oni, što je mnogo sigurnije, sahraniti nas. Pijem za taj susret, gospodo!

LARIOSIK (za klavirom, peva) Želja susreta, Zakletve, govori - Sve na svetu je Korov običan...

NIKOLKA: Odlično, Larione! (Peva) Želja susreta, Zakletve, govori...

Svi pevaju neskladno. Lariosik neočekivano počinje da rida.

JELENA: Lariosik, šta je to sa vama?

NIKOLKA: Larione!

Mihail Bulgakov - Dani turbina

MIŠLAJEVSKI: Šta je, Larione, ko te je uvredio?

LARIOSIK (pijano) Uplašio sam se.

MIŠLAJEVSKI: Koga? Boljševika? Sada ćemo mi da im pokažemo! (Uzima mauzer)

JELENA: Viktore, šta to radiš?

MIŠLAJEVSKI: Komesare ću da ubijam. Ko je od vas komesar?

ŠERVINSKI: Mauzer je napunjen, gospodo!

STUDZINSKI: Kapetane, smesta da sedneš!

JELENA: Gospodo, oduzmite mu ga!

Oduzima mauzer. Lariosik ode.

ALEKSEJ: Šta ti je, jesi li poludeo? Odmah da si seo! Ja sam kriv, gospodo.

MIŠLAJEVSKI: Znači da sam u društvu boljševika. Drago mi je. Zdravo da ste mi, drugovi! Da popijemo u zdravlje komesara. Oni su i te kako simpatični!

JELENA: Viktore, nemoj više da piješ!

MIŠLEJEVSKI: Umukni, komesarice!

ŠERVINSKI: Bože moj, kako oe nakresao!

ALEKSEJ: Gospodo, ja sam kriv. Ne slušajte ono što sam govorio. Jednostavno su mi nervi propali.

STUDZINSKI: O ne, gospodine pukovniče. Verujte mi da shvatamo i prihvatamo sve što ste rekli. Rusku imperiju ćemo uvek da štitimo!

NIKOLKA: Živela Rusija!

ŠERVINSKI: Dozvolite mi da kažem! Niste me shvatili! Hetman će tako i učiniti kako vi predlažete. I kada nam pođe za rukom da odbacimo Petljuru i kada nam saveznici pomognu da uništimo boljševike, hetman će pololšti Ukrajinu pred noge njegovog imperatorskog veličanstva imperatora Nikolaja Aleksandroviča...

MIŠLAJEVSKI: Kakvog Aleksandroviča? A kaže da sam se ja nakresao.

NIKOLKA: Imperator je ubijen...

ŠERVINSKI: Gospodo! Vest o smrti njegovog imperatorskog veličanstva...

MIŠLAJEVSKI: Malo je preuveličana.

STUDZINSKI: Viktore, ti si oficir!

JELENA: Pustite ga da kaže, gospodo!

ŠERVINSKI:... izmislili su boljševici. Znete li šta se desilo u dvoru imperatora Viljema kada mu je predstavljana hetmanova svita? Imperator Viljem je rekao: »A o onom drugom će sa vama govoriti...« - zavesa se digla i pojavio se naš gospodar. (Uđe Lariosik) Rekao je: »Gospodo oficiri, idite na Ukrajinu i formirajte vaše jedinice. Kada dođe vreme lično ću vas povesti u srce Rusije, u Moskvu!« I suze su mu potekle.

STUDZINSKI: Ubijen je on!

JELENA: Šervinski! Da li je to istina?

ŠERVINSKI: Jelena Vasiljevna!

ALEKSEJ: Poručniče, to je legenda! Već sam čuo tu priču.

NIKOLKA: Svejedno. Neka je imperator i mrtav, ali živeo imperator! Ura!...

Himnu! Šervinski! Himnu! (Peva) Bože, cara čuvaj!...

ŠERVINSKI i STUDZINSKI Bože, cara čuvaj!

MIŠLAJEVSKI i LARIOSIK (peva) Svemoćni, državni...

Mihail Bulgakov - Dani turbina

NIKOLKA i STUDZINSKI Vladaj na...

ŠERVINSKI i ALEKSEJ Gospodo, šta vam je? To je nepotrebno!

MIŠLAJEVSKI (plače) Aljoša, zar je ovo narod? Pa to su banditi. Profesionalni savez careubica. Petar Treći... A šta im je on učinio? Šta? Urlaju: »Rat nam nije potreban!« Odlično... Prekinuo je rat. I ko? NJegov sopstveni dvoranin cara po njušci flašom... Pavla Petroviča knez udara tabakerom po uvetu... A onaj... zaboravio sam kako se ono... onaj sa zulufima, simpatičan, daj, misli, mužicima prijatnu stvar da načinim, oslobodiću ih, vragove jedne. I bombom ga onda zbog toga? Šibati ih treba, ništavila. Aljoša! Oh, nešto mi je loše, braćo...

JELENA: Loše mu je!

NIKOLKA: Kapetanu je loše!

ALEKSEJ: U kupatilo.

Studzinski, Nikolka i Aleksej dižu Mišlajevskog i iznose ga.

JELENA: Idem da vidim šta mu je.

ŠERVINSKI (preprečivši put vratima) Nemojte, Leno!

JELENA: Gospodo, gospodo, pa treba... Ovo je haos... Zadimili ste... Lariosik, Lariosik!

ŠERVINSKI: Šta vam je, šta vam je, ne budite ga!

JELENA: I ja sam se zbog vas napila. Bože moj, noge me ne drže.

ŠERVINSKI: Evo ovamo, ovamo... Dozvoljavate li mi... kraj vas?

JELENA: Sedite... Šervinski, šta će biti s nama? Čime će sve ovo da se završi? A?... Usnila sam loš san. I sve u svemu oko nas je u poslednje vreme sve gore i gore.

ŠERVINSKI: Jelena Vasiljevna! Sve će biti dobro, a snovima ne verujte...

JELENA: Ne, ne, moj san je - proročanski. Kao krenuli smo morem u Ameriku i sedimo u utrobi broda. Kad nastade nepogoda. Vetar urla. Hladnoledeno.

Talasi. Penjemo se na nekakve palate. I odjednom pacovi. Odvratni, ogromni.

Bilo je tako strašno da sam se probudila.

ŠERVINSKI: Znate li šta, Jelena Vasiljevna? On se neće vratiti.

JELENA: Ko to?

ŠERVINSKI: Vaš muž.

JELENA: Leonide Jurjeviču, to je bezobrazluk. Šta vas se to tiče? Vratit će se, neće se vratiti.

ŠERVINSKI: Tiče me se i te kako. Ja vas volim.

JELENA: To sam već čula. Stalno izmišljate.

ŠERVINSKI: Volim vas, tako mi boga.

JELENA: No, onda volite za sebe.

ŠERVINSKI: Neću, dojadilo mi je.

JELENA: Stanite, stanite. Zašto ste se setili mog muža kad sam pomenula pacove?

ŠERVINSKI: Zato što on liči na pacova.

JELENA: Ipak ste vi svinja, Leonide! Prvo, uopšte ne liči.

ŠERVINSKI: Kao dve kapi vode. Cvikeri, špicast nosić...

JELENA: Baš je to vrlo lepo! O odsutnom čoveku govoriti gadosti, pa uz to još njegovoj ženi!

Mihail Bulgakov - Dani turbina

ŠERVINSKI: Kakva ste mu vi žena!

JELENA: Kako to?

ŠERVINSKI: Pogledajte se u ogledalu. Vi ste lepi, pametni, kako se to kaže intelektualno razvijeni. Sve u svemu - prava žena. Divno umete da pratite na klaviru. A on je kraj vas - običan aufhenger, karijerista, štapski slučaj.

JELENA: U odsutnosti! Odista odlično! (Zatvara mu usta rukom)

ŠERVINSKI: Pa to ću mu i u oči reći. Odavno sam već hteo. Reći ću mu, na dvoboj ću ga izazvati. Vi ste sa njim nesrećni.

JELEIA: A sa kim ću da budem srećna?

ŠERVINSKI: Sa mnom.

JELENA: Vi niste za to.

ŠERVINSKI: Ohoho! A zašto?

JELENA: Šta je to leio u vama?

ŠERVINSKI: Zagledajte se.

JELENA: Pa, ađutantski praporci, namazani ste kao heruvim. I glas. I ništa više.

ŠERVINSKI: Znao sam! Kakva je to nesreća! Svi ponavljaju jedno te isto: Šervinski je ađutant, Šervinski je pevač, ovo, ono... A da Šervinski ima dušu, to niko i ne zapaža. I živi Šervinski kao beskućno pseto, i nema kome Šervinski glavu na grudi da stavi.

JELENA (gura mu glavu) Odvratno ste lukavi! Znam sve vaše avanture. Svima govorite jedno isto. I onoj vašoj, dugačkoj. Fuj, usne namackane...

ŠERVINSKI: Ona nije dugačka. To je mecosopran. Jelena Vasiljevna, tako mi boga, ništa slično tome joj nisam govorio niti ću joj reći. Nije lepo sa vaše strane, Leno, kako je to loše sa tvoje strane, Leno.

JELENA: Ja za vas nisam Lena!

ŠERVINSKI: No, nije lepo sa tvoje strane, Jelena Vasiljevna. Uopšte ne gajite nikakvo osećanje prema meni.

JELENA: Na nesreću, vi mi se vrlo dopadate.

ŠERVINSKI: Aha! Dopadam se. A svoga muža ne volite.

JELENA: Ne, volim ga.

ŠERVINSKI: Leno, nemoj da lažeš. Žena koja voli muža nema takve oči. Imao sam ja prilike da gledam u ženske oči. U njima se sve vidi.

JELENA: Pa da, vi ste iskusni, razume se.

ŠERVINSKI: Kako je otputovao?!

JELENA: I vi biste to isto učinili.

ŠERVINSKI: Ja? Nikada! To je sramno. Priznajte da ga ne volite!

JELENA: Pa, dobro, neka bude: ne volim i ne poštuJ'em. Ne poštujem. Da li ste zadovoljni? Ali iz toga ništa ne sledi. Sklonite ruke.

ŠERVINSKI: A zašto ste se onda poljubili sa mnom?

JELENA: Lažeš! Nikada se nisam ljubila s tobom! Lažljivac sa epoletama!

ŠERVINSKI: Ja lažem?... A kraj klavira? Pevao sam »Boga svemogućeg«... i bili smo sami. Reći ću čak i kada - osmog novembra. Bili smo sami, i poljubila si me u usta.

JELENA: Zbog glasa sam te poljubila. Jesi li me shvatio? Zbog glasa. Majčinski sam te poljubila. Jer ti je glas izvanpedan. I ništa više.

Mihail Bulgakov - Dani turbina

ŠERVINSKI: Ništa?

JELENA: Ovo je mučenje. Na časnu reč! Prljavo posuđe. Ovi pijani. Muž mi je nekud otputovao. Unaokolo svetlost...

ŠERVINSKI: Svetlost ćemo ukloniti. (Gasi gornje osvetljenje) Je li ovako dobro? Slušaj, Leno, zaista te mnogo volim. Ni po koju cenu te neću pustiti. Bićeš moja žena.

JELENA: Prilepio se kao zmija... kao zmija.

ŠERVINSKI: Kakva sam ja to zmija?

JELENA: Koristi svaki slučaj da sablažnjava. Ništa nećeš postići. Ništa. Svejedno kakav je on, neću zbog tebe da kvarim svoj život. Možda ćeš se pokazati još gori.

ŠERVINSKI: Leno, kako si divna!

JELENA: Idi! Pijana sam. To si me ti namerno napio. Ti si poznati nevaljalac. Čeo život nam se ruši. Sve propada, ruši se.

ŠERVINSKI: Jelena, ne boj se, neću te ostaviti u ovakvom trenutku. Biću kraj tebe, Leno.

JELENA: Pustite me. Bojim se da ne bacim senku na porodicu Talberg.

ŠERVINSKI: Leno, ostavi ga sasvim i. udaj se za mene... Leno! (Ljube se) Razvešćeš se?

JELENA: E, neka sve propadne!

Ljube se.

LARIOSIK (iznenada) Ne ljubite se, jer mi je muka.

JELENA: Pustite me! Bože moj! (Beži)

ŠERVINSKI: Mladiću, vi ništa niste videli!

LARIOSIK (mutno) Ne, video sam.

ŠERVINSKI: To jest, kako to?

LARIOSIK: Ako imaš kralja, kreni kraljem, a dame ne diraj! Ne diraj!... Joj!...

ŠERVINSKI: Ja nisam igrao sa vama!

LARIOSIK: Ne, igrao si.

ŠERVINSKI: Bože moj, kako si se natreskao!

LARIOSIK: Da vidimo šta će vam mama reći, kad ja umrem. Govorio sam da nisam vojno lice, da ne smem da pijem toliko votke. (Pada na grudi Šervinskom)

ŠERVINSKI: Kako se samo natreskao!

Sat otkucava tri puta, svira menuet.

(Zavesa)

DRUGI ČIN

SLIKA PRVA

Kabinet hetmanov u dvorcu. Ogroman pisaći sto, na njemu telefoni. Odvojeno poljski telefon. Na zidu ogromna mapa u ramu. Noć je. Kabinet jarko osvetljen. Vrata se otvaraju i lakej pušta Šervinskog da uđe.

ŠERVINSKI: Zdravo, Fjodore.

Mihail Bulgakov - Dani turbina

LAKEJ: Zdravlja vam želim, gospodine poručniče.

ŠERVINSKI: Kako to! Nikoga nema? A ko je od ađutanata dežuran kraj aparata?

LAKEJ: Njegova svetlost knez Novožiljcov.

ŠERVINSKI: A gde je on?

LAKEJ: Ne znam. Pre pola sata su izašli.

ŠERVINSKI: Kako to? I ovi aparati su pola sata bez dežurnog?

LAKEJ: Pa niko nije ni telefonirao. Ja sam stalno bio kraj vrata.

ŠERVINSKI: Nije važno što nisu zvonili! A da su zazvonili? U ovakvom trenutku! Đavo će znati šta je ovo!

LAKEJ: Ja bih primio telefogram. Oni su tako i naredili, da ja beležim dok vi ne dođete.

ŠERVINSKI: Vi? Da beležite vojne telefongrame? Pa šta mu je, da mu se nije mozak razmekšao a? Da, da, razumeo sam! Razboleo se?

LAKEJ: Ne. Sasvim su otišli iz dvorca.

ŠERVINSKI: To jest, kako to - sasvim iz dvorca? Šalite se, dragi Fjodore. Nije predao dežurstvo, a otišao iz dvorca? Znači, otišao u ludnicu?

LAKEJ: Ne znam. Samo su poneli četkicu za zube, peškir, sapun iz ađutantske sobe. Ja sam im još i dao novine.

ŠERVINSKI: Kakve sad to novine?

LAKEJ: Izveštavam vas, gospodine poručniče: u jučerašnje novine su umotali sapun.

ŠERVINSKI: Stanite, pa evo njegove sablje!

LAKEJ: Oni su u civilu otišli.

ŠERVINSKI: Ili sam ja poludeo, ili vi. Da li je nekakvu cedulju bar ostavio? Ili je naredio da mi nešto prenesete?

LAKEJ: Naredio je da vam prenesem pozdrav.

ŠERVINSKI: Slobodni ste, Fjodore.

LAKEJ: Razumem. Dozvolite da vam se obratim, gospodine ađutante?

ŠERVINSKI: Dakle?

LAKEJ: Oni su primili neprijatan izveštaj.

ŠERVINSKI: Odakle? Od kuće?

LAKEJ: Ne. Preko poljskog telefona. I odmah su se uzmuvali. Pri tome im se i lice promenilo.

ŠERVINSKI: Nadam se, Fjodore, da vas se ne tiče boja lica ađutanata njegove svetlosti. I suviše pričate.

LAKEJ: Izvinite, gospodine poručniče. (Iziđe)

ŠERVINSKI (govori telefonom sa hetmanskog stola) Dajte mi 11223... Mersi...

Stan kneza Novožiljцова?... Zamolite Sergeja Nikolajeviča... Šta? U dvorcu?

Nije u dvorcu. Ja se javljam iz dvorca... Stani, Serjoža, pa to je tvoj glas!...

Serjo... Stanite... (Telefon daje znak prekinute veze) Kakav bezobrazluk!

Odlično sam čuo da je to bio lično on. (Pauza) Šervinski, Šervinski... (Poziva

poljskim telefonom, telefon pišti) Štab Svjatošinskog odreda... Zamolite

načelnika štaba... Kako nije tu! Pomoćnika... Štab Svjatošinskog odreda?... Šta

je to, do vraga!... (Seda za sto, zvoni. Ulazi lakej. Piše pisamce) Fjodore,

odmah ovo pisamce predajte kuriru. Neka hitno ode k meni u stan, u Lavovsku

Mihail Bulgakov - Dani turbina

ulicu, tamo će, kada preda pismo, dobiti zavežljaj. I da mi ga odmah donese ovamo. Evo mu dva karbovanca za kočijaša. Evo i dozvole komandanturi za propusnicu.

LAKEJ: Razumem. (Iziđe)

ŠERVINSKI (čupka zamišljeno bakenbarde) Šta je sad ovo, do vraga! (Na stolu zvoni telefon) Molim... Da. Lični ađutant njegove svetlosti poručnik Šervinski... Zdravlja vam želim vaše prevashodstvo... Kako? (Pauza) Bolbotun?! Kako, sa celim štabom?... Razumem... Tako, preneću... Razumem, vaše prevashodstvo... Njegova svetlost treba da stigne u dvanaest noću. (Spušta slušalicu. Telefon daje znak prekinute veze. Pauza.) Propao sam, gospodo! (Zviždi)

Iza pozornice udaljena komanda: »Mirno!« - a potom mnogoglasni povik straže: »Zdravlja vam želimo, vaša svetlosti!«

LAKEJ (otvara obe polovine vrata) Njegova svetlost!

Ulazi hetman. U bogatoj je čerkeski, ljubičastomalinastim čakširama i čizmama bez potpetica kavkaskog tipa i bez mamuza. Sjajne generalske epolete. Kratko podšišani prosedi brkovi, glatko izbrijana glava, oko četrdeset i pet godina.

HETMAN: Zdravo poručniče.

ŠERVINSKI: Zdravlja vam želim, vaša svetlosti.

HETMAN: Jesu li stigli?

ŠERVINSKI: Usuđujem se da upitam - ko to?

HETMAN: Kako to - ko? Zakazao sam u četvrt do dvanaest savetovanje kod mene. Treba da prisutvuju komandant ruske armije, načelnik garnizona i predstavnici nemačke komande. Gde su oni?

ŠERVINSKI: Ne znam. Niko nije stigao.

HETMAN: Večito kasne. Dajte mi za poslednji sat ratni izveštaj. Brže!

ŠERVINSKI: Usuđujem se da izvestim vašu svetlost: samo što sam preuzeo dežurstvo. Kornet, knez Novožiljcov, koji je dežurao pre mene...

HETMAN: Odavno sam već hteo da napomenem i vama i drugim ađutantima da treba govoriti ukrajinskim jezikom. To je svinjarija, na kraju krajeva! Ni jedan moj oficir ne govori jezikom ove zemlje i na ukrajinske jedinice to ostavlja najgori mogući utisak. Molim lepo.

ŠERVINSKI: Razumem, vaša svetlosti. Dežurni ađutant kornet... knez... (U stranu) Đavo će ga znati kako se kaže »knez« na ukrajinskom. Do vraga! (Glasno) Novožiljcov, koji privremeno obavlja dužnost... Ja mislim... mislim... mislim . .

HETMAN: Govorite ruski!

ŠERVINSKI: Razumem, vaša svetlosti. Kornet knez Novožiljcov, koji je dežurao pre mene, očigledno se iznenada razboleo i otišao kući pre nego što sam ja ovamo došao...

HETMAN: Šta to govorite? Napustio dežurstvo? Šta vam je? Jeste čitavi? To jest, kako to - napustio dežurstvo? Znači - otišao sa dežurstva? Šta se tu kod vas, u stvari, dešava? (Telefonira) Komandanturu?... Odmah poslati patrolu... Po glasu treba znati ko govori. Patrolu u stan mog ađutanta korneta Novožiljcov, uhapsiti ga i sprovesti u komandanturu. Smesta.

ŠERVINSKI (u stranu) Tako mu i treba! Znaće kako da menja glas na telefonu.

Mihail Bulgakov - Dani turbina

Stoka!

HETMAN (telefonom) Odmah! (Šervinskom) A da li je ostavio nešto napisмено?

ŠERVINSKI: Jeste. Ali na traci nema ničega.

HETMAN: Pa šta js to sa njim? Poludeo? Ma streljaću ga ovoga časa, ovde, kraj ulaza u dvorac! Pokazaću ja svima! Telefonirajte odmah štabu komandanta. Smesta da dođe k meni! Isto tako načelnik garnizona i svi komandanti pukova. Brzo!

ŠERVINSKI: Usuđujem se da vas izvestim, vaša svetlosti, izveštaj izuzetne važnosti.

HETMAN: Kakav sad izveštaj?

ŠERVINSKI: Pre pet minuta su mi telefonirali iz štaba komandanta i izvestili me da se komandant dobrovoljačke armije pri vašoj svetlosti iznenada razboleo i otputovao sa celim svojim štabom nemačkom kompozicijom u Nemačku.

Pauza.

HETMAN: Jeste li poludeli? Oči su vam bolesne... Da li shvatate šta ste me izvestili? Šta se desilo? Katastrofa, šta li? Pobegli? Zašto ćutite? No!...

ŠERVINSKI: Upravo tako, vaša svetlosti, katastrofa. U deset sati uveče petljurkovske jedinice su probile gradski front i konjica Bolbotuna je krenula u proboj...

HETMAN: Bolbotuna?... Gde to?...

ŠERVINSKI: Iza Slobotke, deset vrsta od nje.

HETMAN: Stanite... stanite .. tako... šta je to?... Evo šta... U svakom slučaju, vi ste odličan, hitar oficir. Odavno sam to već zapazio. Evo šta. Odmah se spojite sa štabom nemačke komande i zamolite njihove predstavnike da ovoga časa odmah izvole doći meni. Požurite, dragi moj, požurite!

ŠERVINSKI: Razumem. (Diže slušalicu) Treći. Seien Sie bitte liebenswürdig. Herrn Major for Dust an den Apparat zu bitten... (Molim vas budite ljubazni da pozovete na telefon gospodina majora fon Dusta...) Kucanje na vratima.... Ja... Ja. (Da, da.)

HETMAN: Ućite, slobodno.

LAKEJ: Predstavnici nemačke komande general fon Šrat i major fon Dust mole da ih primite.

HETMAN: Zamoli ih da izvole. (Šervinskom) Prekinite.

Lakej pušta fon Šrata i fon Dusta. Obojica su u sivim uniformama. Šrat izdužena lica, sed. Dust crvena lica. Obojica nose monokle.

ŠRAT: Wir haben die Ehre, Euer Durchlaucht zu begrüßen. (Čast nam je da pozdravimo vašu svetlost.)

HETMAN: Sehr erfreut, Sie zu sehen, meine Herren. Bitte nemen Sie Platz. (Drago mi je da vas vidim, gospodo. Molim vas, sedite) (Nemci sedaju) Ich habe eben die Nachricht von der schwierigen Lage unserer Armee erhalten. (Upravo sam dobio izveštaj o teškom položaju naše armije.)

ŠRAT: Das ist uns schon länere Zeit bekannt. (Mi smo to već odavno znali.)

HETMAN (Šervinskom) Molio bih vas da vodite zapisnik savetovanja.

ŠERVINSKI: Dozvoljavate li rukom, vaša svetlosti?

HETMAN: Generale, mogu li vas zamoliti da govorimo ruski?

Mihail Bulgakov - Dani turbina

ŠRAT (sa jakim akcentom) O, da! Sa velikim zadovoljstvom!

HETMAN: Maločas sam saznao da je petljurkova konjica probila gradski front.

Šervinski piše. Pored toga, iz štaba ruske komande sam dobio nekakve potpuno neverovatne vesti. Štab ruske komande je sramno pobjegao! Das ist ja unerhört! (To je nečuveno!) (Pauza) Obraćam se vašim posredstvom nemačkoj vladi... sledećom izjavom: Ukrajini pretila smrtna opasnost. Bande Petljurine prete da će doći do anarhije. Zbog toga molim nemačku komandu da momentano da jedinice kako bismo odbili bande koje su nagnule ovamo i obnovili poredak u Ukrajini, saveznici Nemačke.

ŠRAT: Na žalost, nemačka komanda ne može to uraditi.

HETMAN: Kako? Objasnite generale, zašto?

ŠRAT: Physisch unmöglich! (Fizički je nemoguće!) Fizički nemoguće jeste. Erstens, kao prvo, po našim podacima. Petljura imati dve stotine hiljada vojsku, odlično naoružana je. A u međuvreme nemačka komanda uzima divizije i vodi ih u Nemačka.

ŠERVINSKI (u stranu) Gadovi!

ŠRAT: Na taj način mi nemamo dovoljno snage za naša vojska rasporediti.

Zweitens, kao drugo, cela Ukrajina na strani Petljura.

HETMAN: Poručniče, povucite tu rečenicu u zapisniku.

ŠERVINSKI: Razumem.

ŠRAT: Nemam ništa protiv. Podvući to. Na taj način zaustaviti Petljura nemoguće jeste.

HETMAN: Znači da mene, armiju i vladu nemačka komanda iznenada ostavlja i prepušta sudbini?

ŠRAT: Nije, nama naredili da preduzmemo meru za spašavanje faša svetlost.

HETMAN: A koje mere komanda predlaže?

ŠRAT: Momentanu efakuaciju faše svetlost. Odmah u vagon i nach Germania.

HETMAN: Izvinite, ali ništa ne shvatam. Kako to?... Izvinite. Možda je to nemačka komanda evakuisala kneza Belorukova?

ŠRAT: Upravo tako.

HETMAN: Bez moje saglasnosti? (Nervira se) Ne slažem se. Izražavam vladi Nemačke protest zbog takvog postupka. Imam još uvek mogućnosti da skupim armiju u gradu i branim Kijev svojim sredstvima. Ali, odgovornost za uništavanje prestonice pašće na nemačku komandu. I ja mislim da će vlada Engleske i Francuske...

ŠRAT: Vlada Engleske! Vlada Francuske! Nemačka vlada još dovoljno jaka da ne pusti doći do uništenje prestonice.

HETMAN: To je pretnja, generale?

ŠRAT: Upozorenje, faša svetlost. Faša svetlost nema nikakve oružane snage. Situacija katastrofalna...

DUST (tiho, fon Šratu) Mein General, wir haben gar keine Zeit. Wir müssen... (Generale, mi imamo vrlo malo vremena. Moramo...)

ŠRAT: Ja, ja... faša svetlost, dozvolite reći pozlednje. mi sada uhvatiti podatak da konjica Petljure je osam frsta od Kijef. I sutra isjutra ona ući će...

HETMAN: Ja za to poslednji saznajem!

Mihail Bulgakov - Dani turbina

ŠRAT: Faša sfetlost, fi snate šta bude bilo sa fama ako fi budete zaropljen? Na faša sfetlost feć ima prezuda. Ona jako tužan.

HETMAN: Kakva sad to presuda?

ŠRAT: Isfinite, faša sfetlost. (Pauza) Obijeziti. (Pauza) Faša sfetlost, ja molim otgoforiti otmah. Ja imam samo teset malih minuta, posle toga skitam sa sebe odgofornost za šifot fašoj sfetlosti.

Velika pauza.

HETMAN: Krećem!

ŠRAT: Ah, idete? (Dustu) Budite dobri, delati tajno i bez sfaki larma!

DUST: O, nikakaf larma! (Puca iz revolvera dva puta u tavanicu)

Šervinski je zbunjen.

HETMAN (hvatajući se za revolver) Šta to treba da znači?

ŠRAT: O, pudete miran, faša sfetlost. (Nestaje u zavesi desnih vrata)

Glasovi iza pozornice: »Straža, na oružje!« Topot nogu.

DUST (otvarajući srednja vrata) Ruhig! Mirno! General fon Šrat na pantalone zakačio refolver i pogrešno pogodio sebe u glava. (Glasovi iza pozornice: »Hetman! Gde je hetman?«) Hetman jeste jako sdrafo. Faša sfetlost, ljubasno izadište... Straša...

HETMAN (u srednjim vratima) Sve je u redu, prekinite uzbunu.

DUST (u vratima) Molim fas, propustiti lekar s instrumentarij.

Uzbuna se stišava. Ulazi lekar nemačke armije sa koferom i lekarskom torbom. Dust zatvara i zaključava srednja vrata.

ŠRAT (izlazi iza zavese) Faša sfetlost, molim fas presfucite se u nemački uniform, kao da vi jeste ja, a ja jesam ranjen. Tajno mi vas izvesti iz grad, da niko ne znao ništa, da ne izazvati uzbuđenje straša.

HETMAN: Radite šta hoćete. (Poljski telefon počinje da zvoni) Poručniče, dignite slušalicu!

ŠERVINSKI: Kabinet njegove svetlosti... Kako?... Šta?... (Hetmanu) Vaša svetlosti, dva puka serdžuka prešla na stranu Petljure... Na nebranjenom delu se pojavila neprijateljska konjica. Vaša svetlosti, šta da prenesem?

HETMAN: Šta da prenesete? Prenesite im da zadrže konjicu bar pola sata! Ja moram da odem! Daću im oklopna kola!

ŠERVINSKI (u slušalicu) Čujete me?... Zaustavite ih bar na pola sata! Njegova svetlost će vam dati oklopna kola!

DUST (izvlačeći iz kofera nemačku uniformu) Faša sfetlost! Gde vi budete?

HETMAN: U spavaćoj sobi.

Hetman i Dust odlaze udesno.

ŠERVIISKI (na avansceni) Da bežim, šta drugo? Hoće li Jelena da pođe ili neće? (Odlučno, Šratu) Vaše prevashodstvo, najpokornije vas molim da povedete i mene sa hetmanom, ja sam njegov lični ađutant. Pored toga, sa mnom je i... moja verenica...

ŠRAT: Na šalost, porušnik, ne samo faša ferenica, feć i fas ne mogu pofesti. Ako hoćete putovati idite na stanicu gde naš štapski komposicija. Uposoravam - nikakfih mesta nema, tamo feć je lični ađutant.

ŠERVINSKI: Ko?

ŠRAT: Kako se ono... Knez Novožiljcov.

Mihail Bulgakov - Dani turbina

ŠERVINSKI: Novožiljcov! Pa kada je on uspeo?

ŠRAT: Kada desi se katastrof, svako postati vešt jako. On bio sad u naš štab.

ŠERVINSKI: I on će tamo, u Berlinu, biti kraj hetmana?

ŠRAT: O, ne! Hetman biće sam. Nikakfa sfita. Mi samo dovešćemo do granica one ko šeli spasti svoja žija od važ mušik, a tamo kako ko šeli.

ŠERVINSKI: O, pokorno vam se zahvaljujem. Ja ću i ovde umeti da spasem svoju šiju...

ŠRAT: Pravilno, poručnik. Nikat ne treba napuštati svoj tomovina. Heimat ist Heimat. (Domovina je domovina.)

Ulaze Hetman i Dust. Hetman je u uniformi nemačkog generala. Zbunjen, puši.

HETMAN: Poručniče, sve papire ovde spaliti.

DUST: Herr Doktor, seine Sie so liebenswürdig... (Gospodine doktore, budite tako ljubazni) Vaša sfetlost, sednete.

Hetmana posade u stolicu. Lekar mu celu glavu obavije zavojem.

LEKAR: Fertig. (Gotovo)

ŠRAT (Dustu) Kola!

DUST: Sogleich. (Odmah)

ŠRAT: Faša sfetlost, lešite.

HETMAN: Ali treba to objaviti narodu... Manifest?...

ŠRAT: Manifest!... Isfolite...

HETMAN (potmulo) Poručniče, pišite... Bog mi nije dao snage... i ja...

DUST: Manifest... Nema nikakfo fremena manifest... Iz vos telegram...

HETMAN: Odustati!

DUST: Faša sfetlost, lešite.

Hetmana stavljaju na nosila. Šrat se krije. Srednja vrata se otvaraju, pojavljuje se lakej. Dust, lekar i lakej iznose hetmana kroz leva vrata. Šervinski pomaže do vrata, vraća se. Ulazi Šrat.

ŠRAT: Sve je u redu. (Baca pogled na ručni sat) Jedan posle ponoći. (Stavlja kapu i uzima ogrtač) Do viđenja, poručniče. Fama safetujem ne dugo sedeti ovde. Možete mirno otići. Skinite epote. (Osluškuje) Čujete li?

ŠERVINSKI: Brza paljba.

ŠRAT: Upravo. Imate propusnica za sporedni ulaz?

ŠERVINSKI: Imam.

ŠRAT: Auf wiedersehen. Požurite. (Odlazi)

ŠERVINSKI (potišten) Čisto nemačka pedanterija. (Iznenada živne) Ali nemam vremena. Nemam, nemam... nemam... (Kraj stola) O, tabakera! Zlatna!

Hetman zaboravio. Da je ostavim ovde? Ne, lakeji bi je zdipili. Oho! Čitavu funtu biće teška. Istorijska vrednost. (Trpa tabakeru u džep) No... (Za stolom)

Nikakve papire nećemo da spaljujemo, samo spisak adutanata. (Spaljuje papire)

Da li sam ja svinja ili nisam? Ne, nisam svinja. (Telefonira) Dajte mi 453... Da... Divizion?... Komandira na telefon! Hitno!... Probuditi! (Pauza)

Pukovnik Turbin?... Ovde Šervinski. Slušajte me dobro, Alekseje Vasiljeviču: hetman je kidnuo... Kidnuo!... Ozbiljno vam kažem... Ne, do zore ima vremena... Jeleni Vasiljevnoj prenesite da iz kuće sutra ni u kom slučaju ne izlazi... Doći ću izjutra da se sakrijem. Da ste mi zdravo. (Spušta slušalicu) I

Mihail Bulgakov - Dani turbina

savest mi je čista i mirna... Fjodore! (Ulazi lakej) Je li kurir doneo zavežljaj?

LAKEJ: Jeste.

ŠERVINSKI: Daj ga odmah ovamo!

Lakej izlazi, a onda se vraća sa boščom.

LAKEJ (zbunjeno) Dozvolite da vas upitam, šta je sa njegovom svetlošću?

ŠERVINSKI: Kakvo je to sad pitanje? Hetman je izvoleo da se odmori. I, sve u svemu, ćutite. Vi ste dobar čovek, Fjodore. Na vašem licu ima nečeg... kako da kažem... privlačnog... proleterskog...

LAKEJ: Da.

ŠERVINSKI: Fjodore, donesite mi iz ađutantske sobe moj peškir, brijač i sapun.

LAKEJ: Razumem. Treba li i novine?

ŠERVINSKI: Sasvim tačno. I novine. (Lakej izlazi na leva vrata. Šervinski u međuvremenu oblači civilni kaput, stavlja šešir, skida mamuze. Svoju sablju i sablju Novožiljcova strpa u bošču. Pojavi se lakej) Kako mi stoji ovaj šešir?

LAKEJ: Odlično. Brijač ćete u džep?

ŠERVINSKI: Brijač u džep... Ali... Dragi Fjodore, dozvolite da vam u znak pažnje ostavim pet stotina karbovanaca.

LAKEJ: Najpokornije vam zahvaljujem.

ŠERVINSKI: Dozvolite da vam stegnem poštenu trudbeničku ruku. Ne čudite se, ja sam demokrata po prirodi, Fjodore! U dvorcu nikad nisam bio, kao ađutant nikad nisam služio.

LAKEJ: Jasno mi je.

ŠERVINSKI: Vas ne poznajem. I sve u svemu, ja sam operski pevač...

LAKEJ: Je li pobegao?

ŠERVINSKI: Kidnuo.

LAKEJ: Ah, bitanga!

ŠERVINSKI: Bandit kakvog nema!

LAKEJ: A nas sve, znači, ostavljate sudbini?

ŠERVINSKI: Kao što vidite. Za vas je to tek pola jada, a kako je meni? Zvoni telefon. Molim... A! Kapetane!... Da! Pošaljite sve u vražju mater i bežite. Znači da znam šta govorim... Šervinski... Sve najbolje. Do viđenja... Dragi moj Fjodore, ma koliko da mi je prijatno pričati sa vama, i sami vidite da nemam uopšte vremena... Fjodore, dok sam na vlasti, poklanjam vam ovaj kabinet. Što me gledate? Baš ste čudni! Pomislite samo, kakvo ćebe može da ispadne od ove zavese. (Izgubi se)

Pauza. Telefonsko zvono.

LAKEJ Razumem .. Čime mogu da vam pomognem?... Znači šta? Oterajte sve u vražju mater i kidajte... Fjodor na telefonu... Fjodor!...

SLIKA DRUGA

Pusta, mračna prostorija. Natpis: »Štab I konjičke divizije.« Zastava plava sa žutim. Kraj ulaza petrolejski fenjer. Veče. Kroz prozor ponekad dopre bat konjskih kopita. Tiho se čuje kako harmonika svira poznate motive.

TELEFONISTA (na telefonu) To sam ja, Franko, ponovo imam vezu... Vezu,

Mihail Bulgakov - Dani turbina

kažem!... Čujete li?... Ovde štab konjičke divizije.

Telefon pišti. Šum i buka pozornice. URAGAN i KIRPATI uvode dezertera kozaka. Lice mu okrvavljeno.

BOLBOTUN: Šta je ovo?

URAGAN: Dezertera smo uhvatili, pane pukovniče.

BOLBOTUN: Iz kog puka? Čutanje. Iz kog puka, pitam? Čutanje.

TELEFONISTA: Ovde sam ja! Ja iz štaba, Franko, imam vezu! Ovde štab konjičke divizije!... Čujete li?... Fuj, do vraga!...

BOLBOTUN: Šta je, božju ti majku? A? Šta to radiš?... Dok svaki pošten kozak kreće da se bori za zaštitu Ukrajinske republike od belogardejaca ili Jevreja-komunista, dok svaki seljak stupa u redove ukrajinske vojske, ti se u žbunje kriješ? A znaš li šta rade sa našim seljacima hetmanski oficiri i tamo oni komesari? Žive u zemlju zakopavaju! Jesi li me čuo? Ja ću tebe samog u grob da zakopam! Samog! Satnika Galanbu ovamo! (Glas iza pozornice: »Satnika zove pukovnik!« Muvanje.) Pa gde ste ga pronašli? .

KIRPATI: Iza ograde, bežao kućkin sin, krio se!...

BOLBOTUN: Ah, prokletniče, prokletniče! (Ulazi Galanba, leden, crn, sa crnim bajonetom) Saslušati, pan satniče, dezertera... Franko, dispoziciju! Ne muči taj aparat!

TELEFONISTA: Odmah, pane pukovniče, odmah! Šta ću sa njim? »Ne muči«...

GALANBA (ledenog lica) Iz kog si puka? Čutanje. Iz kog si puka?

DEZERTER (plaćući) Ja nisam dezertter. Smilujte mi se, pane satniče! Do bolnice sam se probijao. Noge mi sasvim promrzle.

TELEFONISTA (u slušalicu) Gde je dispozicija?... Molim najlepše. Komandant konjičke divizije traži dispoziciju... Čujete li me? Šta ću sa ovim aparatom?

GALANBA: Noge promrzle? A zato nisi obavestio štab svoga puka? A? Iz kog si puka? (Zamahuje rukom)

Čuje se kako konji idu preko mosta.

DEZERTER: Iz drugog kozačkog.

GALANBA: Znamo mi vas, kozake. Svi ste neradnici. Izdajice. Boljševici. Skidaj čizme, skidaj. Ako ti noge nisu promrzle, ako lažeš, odmah ću da te streljam. Momci! Fenjer ovamo!

TELEFONISTA (u slušalicu) Pošaljite nam ordonansa za usaglašavanje... U Slobotku... Tako!... Tako!... Razumem!... Gricko! Neka ordonans ponese dispoziciju za naš štab. Dobro?... Pane pukovniče, dispozicija će uskoro stići...

BOLBOTUN: Dobro...

GALANBA (izvlači mauzer) I ovo ti je uslov: ako su noge u redu - bićeš odmah na onome svetu. Udaljite se tamo pozadi, da ne pogodim nekog.

Dezertter seda na pod, skida čizme. Čutanje.

BOLBOTUN: Pravilno. Da drugima posluži kao primer.

Fenjerom osvetljavaju dezertera.

KIRPATI (sa uzdahom) Promrzle su... Istinu je govorio

GALANBA: Uput je trebalo da uzmeš. Uput, gade! A ne da bežiš iz puka...

DEZERTER: Nisam imao od koga uput da uzmem. Kod nas u puku nema lekara. Nikoga nema. (Plače)

GALANBA: Uhapsite ga! I stražarski sprovesti u bolnicu! I čim mu lekar previje

Mihail Bulgakov - Dani turbina

noge, vratiti ga ovamo u štab i udariti petnaest batina, da nauči kako se bez dokumenata beži iz svoga puka.

URAGAN (izvodeći ta) Hajde, kreći!

Iza pozornice harmonika. Glas tužno peva. »Joj jabuko, gde se to kotrljaš, ako kod gajdamaka dospeš - vratiti se nećeš...« Uznemireni glasovi sa druge strane prozora. »Drž ih! Drž'! Pored mosta... Preko leđa su potrčali...«

GALANBA (kroz prozor) Momci, šta je to tamo? Šta je?

GLAS: »Nekakvi Čifuti, pane satniče, pored mosta preko leđa kidnuli iz Slobotke.«

GALANBA: Momci! Izvidnica! Na konje! Na konje! Jaši! Jaši! Kirpati! Brže za njima! Žive ih uhvati! Žive!

BOLBOTUN: Franko, uspostavi vezu!

TELEFONISTA: Imam je, pane pukovniče, držim je i te kako!

Topot iza pozornice. Pojavljuje se Uragan, uvodi čoveka sa korpom.

ČOVEK SA KORPOM: Dragi moji, pa ja ništa nisam. Šta vam je! Ja sam zanatlija...

GALANBA: Sa čime ste ga uhvatili?

ČOVEK SA KORPOM: Oprostite, družo vojniče...

GALANBA: Šta? Družo? Ko ti je ovde drug?

ČOVEK SA KORPOM: Oprostite, gospodine oficire.

GALANBA: Ja ti nisam gospodin. Sva gospoda su sada sa hetmanom u gradu. Mi ćemo tvojoj gospodi creva da iščupamo. Momče, daj mu, ti si bliže. Lupi tog gospodina po šiji. Je li jasno sada kakva su ovo ovde gospoda? Shvataš li?

ČOVEK SA KORPOM: Vidim.

GALANBA: Osvetlite ga, momci. Čini mi se da je ovaj ovde komunista.

ČOVEK SA KORPOM: Šta vam je! Šta vam je, molim vas! Ja sam, vidite, čizmar.

BOLBOTUN: Nešto mi mnogo dobro govoriš moskovski.

ČOVEK SA KORPOM: Od Kaluge sam, da ste mi zdravo. Iz Kaluške gubernije. A i ne radujem se uopšte što sam ovamo, na Ukrajinu, kod vas došao. Čizmar sam ja.

GALANBA: Isprave!

ČOVEK SA KORPOM: Isprave? Odmah. Isprave su mi čiste, može se reći.

GALANBA: Šta ti je u korpi? Kud si krenuo?

ČOVEK SA KORPOM: U korpi su mi čizme, vaše bla... va... čizme .., Mi pravimo za trgovinu, Živimo u Slobotki, a čizme nosimo u grad.

GALANBA: A zašto noću?

ČOVEK SA KORPOM: Tačno tako treba, izjutra smo u gradu.

BOLBOTUN: Čizme... Ohoho! Odlične!

Uragan otvara korpu.

ČOVEK SA KORPOM: Izvinite, poštovani građanine, ali nisu naše, od gazdine su kože.

BOLBOTUN: Od gazdine! Pa to je ono najbolje. Gazdina roba je dobra roba. Momci, uzmite po par gazdine robe.

Počinju da razvlače čizme.

ČOVEK SA KORPOM: Građanine vojni ministre! Pa ja ću bez tih čizama da

Mihail Bulgakov - Dani turbina

iropadnem. Mogu pravo u grob! Ovde ih je dve hiljade rubalja... To je gazdino...

BOLBOTUN: Daćemo ti priznanicu.

ČOVEK SA KORPOM: Oprostite, ali šta će mi priznanica? (Jurne ka Bolbotunu, koji mu udari šamar. Jurne ka Galanbi) Gospodine konjaniče! Dve hiljade rubalja! Kad bi' ja bio neki buržuj ili, recimo, boljševik... (Galanba mu udari šamar. Seda na zemlju, zbunjeno) Šta je to sada? Uostalom, uzimajte! To je, znači, za snabdevanje armije?... Samo, dozvolite mi onda da i ja uzmem jedan par. (Počinje da skida svoje čizme)

TELEFONISTA: Gledajte, pane pukovniče, šta on to radi?

BOLBOTUN: Šta je, podsmevaš nam se, gnjido? Odbi od korpe. Hoćeš li još dugo da nam se motaš oko nogu? Dugo? Pazi, mom strpljenju je došao kraj. Momci, razićite se. (Uzima revolver)

ČOVEK SA KORPOM: Šta vam je! Šta vam je! Šta vam je!

BOLBOTUN: Gubi se odavde!

Čovek sa. korpom trči ka vratima.

SVI: Pokorno zahvaljujemo, pane pukovniče!

TELEFONISTA (u slušalicu) Razumem!... Razumem!... Odlično! Odlično! Pane pukovniče! Pane pukovniče! U štab su došli ljudi iz dva hetmanska serdžučka puka. Baćko vodi s njima pregovore da preću na našu stranu.

BOLBOTUN: Odlično! Kad ti pukovi budu sa nama, Kijev će biti naš!

TELEFONISTA (u slušalicu) Gricko! Mi imamo nove čizme!... Tako... Čujem, čujem... Odlično! Odlično, pane pukovniče, izvolite brzo do aparata.

BOLBOTUN (u slušalicu) Komandir prve konjičke divizije pukovnik Bolbotun... Slušam vas... Tako... Tako... Polazim odmah... (Galanbi) Pane satniče, naredite da što stgre sva četiri puka krenu na konjima! Pristupi gradu su zauzeti! Odlično! Ura!

URAGAN I KIRPATI: Ura! Nastupamo!

Opšti pokret.

GALANBA (kroz prozor) Na konje! Jaši! Na konje!
Kroz prozor se čuje »Ura!« Galanba izleće napolje.

BOLBOTUN: Demontiraj aparat! Konja ovamo!

Telefonista demontira aparat. Metež.

URAGAN: Konja za komandira!

GLASOVI: Prvi vod galopom marš! Drugi vod galopom marš!...

Kroz prozor se čuje topot, zvižduci. Svi nestaju sa pozornice. A onda harmonika grmi, prolećući...

(Zavesa)

TREĆI ČIN

SLIKA PRVA

Vestibil Aleksandrove gimnazije. Puške u soškama. Sanduci, mitraljezi. Ogromno stepenište. Portret Aleksandra I na vrhu stepeništa. U prozorima se

Mihail Bulgakov - Dani turbina

vidi svitanje. Iza pozornice tutanj; divizion sa muzikom ide hodnicima gimnazije.

NIKOLKA (iza pozornice pevuši na vulgaran motiv vojničke pesmice)

Disala noć pomamljenim sladostrašćem.

Nejasnih misli i trepeta puna.

Zvižduk.

JUNKERI (zaglušno pevaju)

Čekala sam vas sa bezumnom željom sreće,

Čekala vas i treptala kraj prozora.

Zvižduk.

NIKOLKA (peva)

Naš kutak sam ukrasila cvećem...

STUDZINSKI (na odmorištu stepeništa) Divizion, stoj! (Divizion iza pozornice bučno se zaustavi) Ostav! Kapetane!

MIŠLAJEVSKI: Prva baterija! Na mestu! Korakom napred maaarrš!

Divizion maršuje iza pozornice.

STUDZINSKI: U nogu! U nogu!

MIŠLAJEVSKI: Leva! Leva! Leva! Prva baterija, stooj!

PRVI OFICIR: Druga baterija, stooj!

Divizion se zaustavlja.

MIŠLAJEVSKI: Baterija, možete da pušite! Voljno!

Iza pozornice žagor i razgovor.

PRVI OFICIR (Mišlajevskom) Kod mene, gospodine kapetane, u vodu petorica nedostaju. Biće da su kidnuli. Studenti!

DRUGI OFICIR: Sve u svemu svinjarija. Čovek ne može da se snađe.

PRVI OFICIR: Zašto to komandira nema? Rečeno je da u šest krenemo, a sad je četvrt do sedam.

MIŠLAJEVSKI: Tiše, poručniče, u dvorac su ga telefonom pozvali. Sada će stići. (Junkerima) Šta je, jeste li prozebli?

PRVI JUNKER: Baš tako, gospodine kapetane, sveže je.

MIŠLAJEVSKI: A zašto stojite u mestu? Modri ste kao pokojnik. Razmrdajte se malo. Posle komande voljno ne stojte kao spomenik. Svako neka sebi bude peć. Bodrije! Ej, drugi vod, pravac u učionice, lomite klupe, ložite peći! Življe!

JUNKERI (viču) Momci, trk u učionice! - Klupe lomi, peći loži!

Uzmuvanost, žagor.

MAKSIM (pojavljuje se iz poslužiteljeve sobice, užasnut) Vaše prevashodstvo, šta to radite? Klupama peći da se lože?! To je sramota! Meni je gospodin direktor naredio...

PRVI OFICIR: Pojava četrnaesta...

MIŠLAJEVSKI: A čime, stari, da ložimo peći?

MAKSIM: Drvima, baćuška, drvima.

MIŠLAJEVSKI: A gde su ti drva?

MAKSIM: Mi drva nemamo.

MIŠLAJEVSKI: Gubi se odavde, starče, u vražju mater! Ej, drugi vod, kog vraga?...

MAKSIM: Gospode bože moj i sveci svi! Šta se ovde radi! Tatari, pravi Tatari!

Mihail Bulgakov - Dani turbina

Mnogo je vojske prošlo... (Odlazi, više iza pozornice) Gospodo vojnici, šta to radite?!

JUNKERI (lome klupe, cepaju ih, lože peć. Pevaju)

Bura maglom nebo skriva,

Vihore snežne okreće,

Čas kao zver zaurla,

Čas zaplače kao dete...

MAKSIM: Ej, ko to tako peći loži!

JUNKERI (pevaju)

Eh, vi, Saške, kanaške moje!...

(Tužno)

Smiluj nam se, bože, poslednji put...

Iznenadna bliska eksplozija. Pauza. Uzmuvanost.

PRVI OFICIR: Granata.

MIŠLAJEVSKI: Negde vrlo blizu.

PRVI JUNKER: Na nas, gospodine kapetane, prema svemu sudeći.

MIŠLAJEVSKI: Gluposti! Petljura pljunuo.

Pesma zamre.

PRVI OFICIR: Mislim, gospodine kapetane, da ćemo se danas naći sa Petljurom. Interesantno, na šta li on liči?

DRUGI OFICIR (mračno) Saznaćeš, ne žuri.

MIŠLAJEVSKI: Mi smo sitna boranija. Ako naredi - videćemo ga. (Junkerima) Junkeri, što ste... Zašto ste pokisli? Veselije!

JUNKERI (pevaju)

I kada po belom stepeništu

Povedu nas u modrikaste dalji ..,

DRUGI JUNKER (pritrči Studzinskom) Komandir diviziona!

STUDZINSKI: Ostav! Divizion, mirno! Ravnaj's na sredinu! Gospodo oficiri!

Gospodo oficiri!

MIŠLAJEVSKI: Prva baterija mirno!

Ulazi Aleksej.

ALEKSEJ (Studzinskom) Spisak ovamo! Koliko ih nedostaje?

STUDZINSKI (tiho) Dvadeset dvojica.

ALEKSEJ (cepa spisak) Da li je naša straža na Demijevci?

STUDZINSKI: Jeste!

ALEKSEJ: Vratiti ih ovamo!

STUDZINSKI (drugom junkeru) Vratiti stražu!

DRUGI JUNKER: Razumem! (Otrči)

ALEKSEJ: Naređujem gospodi oficirima i divizionu da pažljivo saslušaju ovo što ću sad objaviti. Slušati i pamtiti. A zapamćeno izvršavajte. (Tišina) Preko noći je u našoj situaciji, u situaciji u kojoj se nalazi cela ruska armija, rekao bih u državnom položaju Ukrajine, došlo do naglih i neočekivanih promena... Zato vam objavljujem da naš divizion raspuštam. (Mrtva tišina) Borba sa Petljurom je završena. Naređujem svima, pa, između ostalog, i oficirima, da odmah skinu sa sebe epolete, sve vojne znake i odmah da se razbeže i sakriju po kućama. (Pauza) Završio sam. Na izvršenje!

Mihail Bulgakov - Dani turbina

STUDZINSKI: Gospodine pukovniče! Alekseje Vasiljeviču!

PRVI OFICIR: Gospodine pukovniče! Alekseje Vasiljeviču!

DRUGI OFICIR: Šta to znači?

ALEKSEJ: Ćuti! Bez diskusije! Izvršavaj naređenje! Življe!

TREĆI OFICIR: Šta to znači, gospodine pukovniče? Uhapsiti ga!

Žagor.

JUNKERI: Uhapsiti! - Ništa ne razumemo! - Kako to - uhapsiti?... Šta ti je, jesi li se bunike najeo?!... - Petljura uleteo u grad!... - Tako, dakle? Znao sam ja... - Tiše!...

PRVI OFICIR: Šta to znači, gospodine pukovniče?

TREĆI OFICIR: Ej, prvi vod, za mnom!

Uleću zbunjeni junkeri sa puškama u rukama.

NIKOLKA: Šta vam je, gospodo, šta to radite?

DRUGI OFICIR: Uhapsiti ga! Predao se Petljuri!

TREĆI OFICIR: Gospodine pukovniče, uhapšeni ste!

MIŠLAJEVSKI (zadržavajući trećeg oficira) Stanite, poručniče!

TREĆI OFICIR: Pustite me, gospodine kapetane! Ruke sa mene! Junkeri, drž'te ga!

MIŠLAJEVSKI: Junkeri, nazad!

STUDZINSKI: Alekseje Vasiljeviču, pogledajte samo šta se radi.

NIKOLKA: Nazad!

STUDZINSKI: Nazad, kad vam se kaže! Ne slušajte mlade oficire!

PRVI OFICIR: Gospodo, šta je ovo?

DRUGI OFICIR: Gospodo!

Gužva. U rukama oficira revolveri.

TREĆI OFICIR: Ne slušajte starije oficire!

PRVI JUNKER: U divizionu pobuna!

PRVI OFICIR: Šta to radite?

STUDZINSKI: Kuš! Mirno!

TREĆI OFICIR: Drž' ga!

ALEKSEJ: Kušuj! Još ću da govorim!

JUNKERI: - Nemamo o čemu da govorimo! - Nećemo da slušamo! - Nećemo da slušamo! Ravnajte se po komandiru druge baterije!

NIKOLKA: Pustite ga da govori!

TREĆI OFICIR: Tiše, junkeri, smirite se! Pustite ga da govori, nećemo mu dati da ode odavde!

MIŠLAJEVSKI: Smesta uklonite te vaše junkere!

PRVI OFICIR: Mirno! Na mestu!

JUNKERI: Mirno! Mirno! Mirno!

ALEKSEJ: Da... Bio bih odista bedan kad bih krenuo u bitku sa ovakvim sastavom, koji mi je gospod bog poslao u vašem licu. Ali, gospodo, što je dozvoljeno omladincudobrovoljcu, neoprostivo je (trećem oficiru) vama, gospodine poručniče! Mislio sam da će svako od vas shvatiti da se desila nesreća, da vaš komandir jedva jezik pokreće da vam saopšti sramne stvari. Ali vi ne umete da nagađate. Koga želite da branite? Odgovorite mi. (Ćutanje) Odgovorite kad pita komandir! Koga?

Mihail Bulgakov - Dani turbina

TREĆI OFICIR: Zakleli smo se da ćemo hetmana braniti.

ALEKSEJ: Hetmana? Odlično! Jutros u tri sata hetman je prepustio armiju njenoj sudbini, preobuko se u nemačkog oficira i u nemačkoj kompoziciji pobjegao u Nemačku. Tako, eto, u trenutku kad se poručnik sprema da brani hetmana on već odavno nije ovde, srećno putuje u Berlin.

JUNKERI: U Berlin? - O čemu on to govori? - Nećemo da slušamo, gospodo!

PRVI JUNKER: Gospodo, zašto ga slušate?

STUDZINSKI: Ćut'!

Žamor. U prozorima svitanje.

ALEKSEJ: Ali ni to nije sve. Istovremeno sa tim ništavilom pobjegla je u istom pravcu i druga ništarija - njegova svetlost komandant armije knez Belorukov. Tako, prijatelji moji, ne samo što nemate koga da štitate, već čak nema ko ni da vam komanduje, jer je knežev štab kidnuo zajedno sa njim.

Žamor.

JUNKERI: Nemoguće! - To je nemoguće! - To je laž!

ALEKSEJ: Ko je to rekao - laž? Ko je rekao -laž? Maločas sam bio u štabu.

Proverio sam sve podatke. Odgovaram za svaku svoju reč... No, gospodo! Eto, tu smo, ima nas dve stotine. A tamo - Petljura. Šta ja govorim - nije on tamo, već ovde! Prijatelji moji, njegova konjica je na prilazima gradu! On ima armiju od dve stotine hiljada ljudi, a mi - ovde na mestu dve-tri pešadijske družine i tri baterije. Jasno? Tu je jedan od vas izvukao revolver i potegao ga na mene.

Užasno me je preplašio! Balavac!

TREĆI OFICIR: Gospodine pukovniče.

ALEKSEJ: Ćut'! Pa, evo. Kad biste svi vi sada, u ovakvim uslovima, doneli odluku da branite... šta? koga?... jednom rečju, da krenete u bitku - ja vas neću povesti, jer u zabavama ne učestvujem, tim pre što ćete tu zabavu platiti svojom krvlju i potpuno besmisleno, svi vi!

Žamor i urliči.

JUNKERI: - Šta sad da radimo? - U grob da legnemo! - Sramota!... - Idi u vraga... Šta ti je, kao da si na mitingu, je li? - Mirno! - U zamku su nas saterali.

TREĆI JUNKER (utrčava plaćući) Vikali su napred, napred, a sada - nazad. Ako nađem hetmana - ubiću ga!

PRVI OFICIR: Neka ide ova baba u vražju mater! Junkeri, slušajte: ako je tačno to što kaže pukovnik - ravnajte se prema meni! Naći ćemo vagone i - na Don, Denjikin!

JUNKERI: Na Don! Denjikin! - Zar je to lako... Šta trućaš!... - Na Don se ne može!...

STUDZINSKI: Alekseje Vasiljeviču, tačno je, treba sve baciti do vraga i krenuti sa divizionom na Don.

ALEKSEJ: Kapetane Studzinski! Umuknite! Ja komandujem divizionom! Ja ću naređivati, a vi - izvršavajte. Na Don? Čujte me! Tamo, na Donu, biće ovo isto, ako samo na Don i stignete. Tamo ćete naići na iste generale i ista štapska ništavila.

NIKOLKA: Iste takve švapske svinje!

ALEKSEJ: Potpuno tačno. Oni će vas naterati da se borite protiv sopstvenog

Mihail Bulgakov - Dani turbina

naroda. A kad vam taj narod razlupa glave, oni će pobeći u inostranstvo... Znam da se u Rostovu odigrava isto što i u Kijevu. Tamo su divizioni bez municije, tamo su junkeri bez čizama, a oficiri sede po kafanama. Slušajte me, prijatelji moji! Meni, ratnom oficiru su naložili da vas gurnem u tuču. Po bilo koju cenu! Ali nemam za što. Javno izjavljujem da vas neću povesti i neću vas pustiti! Kažem vam: belom pokretu u Ukrajini došao je kraj. Kraj mu je i u Rostovu na Donu, svuda! Narod nije s nama. On je protiv nas. Znači, gotovo je! Grob! Kraj! I ja, kadrovski oficir Aleksej Turbin, koji je izdržao rat protiv Nemaca, za šta su svedoci kapetani Studzinski i Mišlajevski, ja na sopstvenu odgovornost i savest preuzimam sve, sve preuzimam, upozoravam vas i, zato što vas volim, šaljem vas kućama. Završio sam. (Žamor glasova. Iznenađna eksplozija) Skidajte epote, bacajte puške i odmah po kućama! Junkeri kidaju epote, bacaju puške.

MIŠLAJEVSKI (viče) Tiše! Gospodine pukovniče, dozvoljavate li da zapalimo zgradu gimnazije?

ALEKSEJ: Ne dozvoljavam.

Pućanj iz topa. Stakla su zadrhtala.

MIŠLAJEVSKI: Mitraljez!

STUDZINSKI: Junkeri, kućama!

MIŠLAJEVSKI: Junkeri, sviraj odstupanje, razlaz!

Truba iza pozornice. Junkeri i oficiri beže. Nikolka udara puškom po sanduku sa osiguračima i beži. Gasi se svetlost. Aleksej kraj peći cepa papire, spaljuje ih.

Duga pauza. Ulazi Maksim.

ALEKSEJ: Ko si ti?

MAKSIM: Ovde sam poslužitelj.

ALEKSEJ: Gubi se odavde, poginućeš.

MAKSIM: Vaše visokoblagorodstvo, a kuda to da odem? Nemam zašto da bežim od državne imovine. U dve učionice su klupe polomili, takvu su štetu počinili da ne mogu ni da je opišem. A osvetljenje... Mnogo je vojski prošlo, ali ovakve - izvinite...

ALEKSEJ: Starče, okani me se.

MAKSIM: Možete i sabljom ako hoćete da me sečete, ali otići neću. Rekao mi je gospodin direktor...

ALEKSEJ: A, šta ti je to rekao gospodin direktor?

MAKSIM: Maksime, sam ostaješ... Maksime, obrati pažnju... A šta ste vi ovde...

ALEKSEJ: Starče, razumeš pi ruski? Ubiće te. Otidi u nekakav podrum, sakrij se tamo, da od tebe ne bude ni traga ni glasa.

MAKSIM: A ko će da odgovara? Maksim će za sve da odgovara. Bili su tu razni, i za cara i protiv cara, ogoleli vojnici, ali da neko klupe lomi...

ALEKSEJ: Gde li su spiskovi nestali? (Razbija ormar nogom)

MAKSIM: Vaše visokoprevashodstvo, pa postoji i ključ za njega. Gimnazijski ormar a vi - nogom. (Odlazi, krsti se. Topovski pućanj.) Carice nebeska...

Majko božja... Gospode Isuse...

ALEKSEJ: Samo tako! Raspali! Hajde! Hajde! Koncert! Muzika! Ali pašćeš mi jednom šaka, pane hetmane! Gade!

Mihail Bulgakov - Dani turbina

Gore na stepeništu pojavi se Mišlajevski. Kroz prozore prodire zora.

MAKSIM: Vaše prevashodstvo, barem mu vi naredite. Otkud to sad? Ormar razlupao nogom!

MIŠLAJEVSKI: Stari, ne vrzmaaj mi se oko nogu. Gubi se odavde.

MAKSIM: Tatari, pravi Tatari... (Izgubi se)

MIŠLAJEVSKI (iz daljine) Aljoša! Zapalio sam magacin! Petljura će umesto šinjela dobiti šipak!

ALEKSEJ: Tako ti boga, ne zadržavaj se ovde. Beži kući što pre.

MR1ŠLAJEVSKI: Sitnica. Sad ću da ubacim još dve bombe u seno i - kidam. A zašto si ti ostao?

ALEKSEJ: Dok prethodnica ne dođe ne mogu.

MIŠLAJEVSKI: Aljoša, moraš li? A?

ALEKSEJ: Šta to govoriš, kapetane!

MIŠLAJEVSKI: Onda ostajem s tobom.

ALEKSEJ: Šta ćeš mi, Viktore? Naređujem ti: smesta idi Jeleni! Čuvaj je!

Odmah ću za vama i ja. Šta vam je, jeste li svi poludeli? Hoćete li da slušate ili ne?

MIŠLAJEVSKI: Dobro, Aljoša. Trčim Leni!

ALEKSEJ: Nikolka, pogledaj je li otišao. Oteraj ga, molim te.

MIŠLAJEVSKI: Dobro! Aljoša, pazi, ne rizikuj!

ALEKSEJ: Nemoj da mi čitaš lekcije! (Mišlajevski ode) Ozbiljno. »Ozbiljno i to vrlo«... I kada nas po belom stepeništu... povedu u plavi kraj... Samo da prethodnica ne zaspi...

NIKOLKA (pojavi se gore na stepeništu, prikrada se) Aljoša!

ALEKSEJ: Šta je, hoćeš žmurke sa mnom da igraš, a? Smesta se gubi kući, skidaj epolete!

NIKOLKA: Ja bez tebe, pukovniče, ne krećem.

ALEKSEJ: Šta?! (Izvlači revolver)

NIKOLKA: Pucaj, hajde, pucaj u rođenog brata!

ALEKSEJ: Kretenu.

NIKOLKA: Psuj, psuj rođenoga brata. Znam zašto si ostao! Znam da ti, komandir, smrt od sramote čekaš, to je! Ali onda ću da te čuvam. Lenka će me ubiti.

ALEKSEJ: Ej, ima li koga! Uhapsite junkera Turbina! Kapetane Mišlajevski!

NIKOLKA: Svi su otišli!

ALEKSEJ: Dobro, pričekaj, gade jedan, kod kuće ćemo već porazgovarati! Žamor i topot. Uleću junkeri koji su bili u prethodnici.

JUNKERI (protrčavajući) Petljurina konjica je za nama...

ALEKSEJ: Junkeri! Slušajte komandu! Kroz podrumske hodnike u Podol! Ja ću vas pokrivati. Uz put kidajte epolete! (Iza pozornice se približava zloslutan zvuk, tupo se čuje harmonika: »I šumi i gudi...« Bežite, bežite! Ja ću vas pokrivati! Trči ka prozoru na stepeništu) Beži, molim te. Sažali se na Lenu! U blizini eksplozija granate. Stakla pucaju. Aleksej pada.

NIKOLKA: Gospodine pukovniče! Aljoša, Aljoša, šta si to učinio?

ALEKSEJ: Podoficire Turbine, okani se junačenja, do vraga! (Ućuti)

NIKOLKA: Gospodine pukovniče... to je nemoguće! Aljoša, ustani!

Mihail Bulgakov - Dani turbina

Topot i larma. Uleću odmetnici.

URAGAN: Ej! Vidi! Vidi! Hvataj ga, momci! Hvataj!

Kirpatij puca u Nikolku.

GALANBA (ulećući) Živog! Živog ga hvataj, momci!

Nikolka puže gore uza stepenice, kezi zube.

KIRPATIJ: Gle ti samo vučica! Kučkino kopile!

URAGAN: Nećeš mi umaći! Nećeš!

Pojavljaju se odmetnici.

NIKOLKA: Ne, neću vam se predati! Neću vam se dati, banditi! (Baca se sa ograde i nestaje)

KIRPATIJ: Ah, cirkusante jedan! (Puca) Nema više nikoga.

GALANBA: Zašto ste ga ispustili, momci? Baš niste ni za šta...

Harmonika. »I šumi i gudi...« Iza pozornice povik.»Ura, ura!« Trube iza pozornice. Bolbotun, a za njim - odmetnici sa zastavama. Zastave se kreću uza stepenište. Zaglušujući marš.

SLIKA DRUGA

Stan Turbinih. Sviće. Nema struje. Na stočiću za kartanje gori svećp.

LARIOSIK: Draga Jelena Vasiljevna! U svemu vam stojim na raspolaganju! Ako hoćete, ja ću da se obučem i krenem da ih tražim?

JELENA: Ah, ne, ne! Šta vam je, Lariosik! Ubiće vas na ulici. Čekaćemo. Bože moj, još sviće. Kakvo užasno svitanje! Šta se to tamo radi? Samo da mi je jedno znati: gde su oni?

LARIOSIK: Bože moj, baš je užasan građanski rat!

JELENA: Zna li šta: ja sam žena, mene neće ni dirnuti. Idem da vidim šta se dešava na ulici.

LARIOSIK: Jelena Vasiljevna, neću da vas pustim! Pa ja... jednostavno neću da vas pustim!... Šta će mi reći Aleksej Vasiljevič! Naredio mi je da vas ni u kom slučaju ne puštam na ulicu, i dao sam mu reč...

JELENA: Neću daleko...

LARIOSIK: Jelena Vasiljevna!

JELENA: Barem da saznam na čemu smo...

LARIOSIK: Ja ću da odem...

JELENA: Okanite se toga... Čekaćemo...

LARIOSIK: Vaš suprug je odlično uradio što je otputovao. Izuzetno mudar postupak. Sada u Berlinu preživljava celu ovu gužvu i vratiće se.

JELENA: Moj suprug? Moj suprug?... Ime moga supruga u kući da više ne spominjete. Čujete li me?

LARIOSIK: Dobro, Jelena Vasiljevna... Ja uvek nešto izvalim kad ne treba. Da li biste čaja? Da postavim samovar...

JELENA: Ne, nemojte...

Kucanje na vratima.

LARIOSIK: Stanite, stanite, ne otvarajte, nrvno treba upitati ko je. Ko je to?

ŠERVINSKI: Ja sam! Šervinski...

JELENA: Hvala bogu! (Otvora) Šta je? Katastrofa?

Mihail Bulgakov - Dani turbina

ŠERVINSKI: Petljura zauzeo grad.

LARIOSIK: Zauzeo? Bože moj, kakav užas!

JELENA: Gde su oni? Bore se?

ŠERVINSKI: Ne uzbuđujte se, Jelena Vasiljevna! Upozorio sam Alekseja Vasiljeviča pre nekoliko časova. Sve će biti u najboljem mogućem redu.

JELENA: Kako to u najboljem mogućem redu? A hetman? Vojska.

ŠERVINSKI: Hetman je noćas pobegao.

JELENA: Pobegao? Napustio armiju?

ŠERVINSKI: Upravo tako. I knez Belorukov. (Skida kaput)

JELENA: Podlaci!

ŠERVINSKI: Neopisive bitange!

LARIOSIK: A zašto nema osvetljenja?

ŠERVINSKI: Pogodili su centralu.

LARIOSIK: Jojjjojjoj...

ŠERVINSKI: Jelena Vasiljevna, mogu li da se kod vas sakrijem? Sada će da traže oficire.

JELENA: Razume se!

ŠERVINSKI: Jelena Vasiljevna, kada biste samo znali koliko sam srećan što ste živi i zdravi.

Kucanje na vratima. Larione, pitajte ko je...

LARIOSIK: Ko je to?

GLAS MIŠLAJEVSKOG: Svoji smo, svoji...

Lariosik otvara vrata. Ulaze Mišlajevski i Studzinski.

JELENA: Hvala neka je bogu! A gde su Aljoša i Nikolaj?

MIŠLAJEVSKI: Mirno, smiri se, Leno. Sad će doći. Ne boj se ništa, ulice su još slobodne. Obojicu će patrola da doprati. A ovaj je već ovde? Onda znači da već sve znaš...

JELENA: Hvala, sve. Ali, ti Nemci! Nemci!

STUDZINSKI: Ništa, ništa... jednom ćemo se svega toga sećati... Ništa!

MIŠLATEVSKI: Zdravo, Larione!

LARIOSIK: Eto, Vitja, kakvi užasni događaji!

MIŠLAJEVSKI: Da, događaji prve vrste.

JELENA: Na koga to samo ličite! Idite, zagrejte se, odmah ću vam postaviti šamovar.

ŠERVINSKI (kod kamina) Da vam pomognem, Leno?

JELENA: Ne treba. Sama ću. (Otrči)

MIŠLAJEVSKI: Zdravi bili, pane lični ađutante. Zašto ste bez epoleta?... »Idite, gospodo oficiri, na Ukrajinu i formirajte vaše jedinice...« Čak i suzu pustio. Majku li vam za noge!

ŠERVINSKI: Šta treba da znači taj vašarski ton?

MIŠLAJEVSKI: Ispao vašar, pa je i ton vašarski. Obećavao si i gospodara imperatora i za zdravlje njegove svetlosti si pio. Uzgred budi rečeno, gde je svetlost sada, u ovom trenutku?

ŠERVINSKI: Šta će ti to?

MIŠLAJEVSKI: Evo zašto: kad bi mi sad pala u ruke ta ista svetlost, uhvatio bih je za noge i lupao joj glavom o kaldrmu sve dok ne osetim da sam potpuno

Mihail Bulgakov - Dani turbina

zadovoljan. A vaša štapska ništavila treba udaviti u klozetu!

ŠERVINSKI: Gospodine Mišlajevski, molio bih vas da se ne zaboravljate!

MIŠLAJEVSKI: Gadovi!

ŠERVINSKI: Štaa?

LARIOSIK: Zašto se svađate?

STUDZINSKI: Ovog trenutka kao najstariji, molim da prekinete takav razgovor!

Potpuno je glupo i ne vodi ničemu. Šta si se, odista, zakačio za čoveka?

Poručniče, smirite se!

ŠERVINSKI: Ponašanje kapetana Mišlajevskog je u poslednje vreme nepodnošljivo... I što je najvažnije - bezobrazluk! Da nisam ja, je li, kriv za katastrofu? Naprotiv, sve sam vas upozoravao. Da nije mene, pitanje je da li bi on sada ovde sedeo živ ili ne!

STUDZINSKI: Potpuno tačno, poručniče. I mi smo vam za sve to veoma zahvalni.

JELENA (ulazi) Šta je? U čemu je stvar?

STUDZINSKI: Jelena Vasiljevna, vi se samo ne uznemiravajte, sve će biti u najboljem mogućem redu. Garantujem vam. Idite samo u svoju sobu. (Jelena ode) Viktore, izvini se, nemaš nikakva prava.

MIŠLAJEVSKI: Hajde, dobro, okani se, Leonide! Pao sam malo u vatru. Vređalo me to!

ŠERVINSKI: Odista čudno...

STUDZINSKI: Okanite se, nije mi uopšte do toga. (Seda kraj prozora)

Pauza.

MIŠLAJEVSKI: A gde su Aljoša i Nikolka?

STUDZINSKI: I sam sam uznemiren... Pet minuta ću da čekam, a onda im krećem u susret...

Pauza.

MIŠLAJEVSKI: A on je, znači, pred tobom kidnuo?

ŠERVINSKI: Preda mnom: bio sam tamo do poslednjeg trenutka!

MIŠLAJEVSKI: Predivan prizor! Sve bih dao da sam mogao tome da prisustvujem! Zašto ga nisi ubio, kao pseto?

ŠERVINSKI: A ti bi ga ubio!

MIŠLAJEVSKI: Bih, i te kako. A da li ti je na oproštaju bilo šta rekao?

ŠERVINSKI: Ono, rekao je! Zagrlio me, zahvalio se na vernoj službi...

MIŠLAJEVSKI: I suzu pustio?

ŠERVINSKI: Da, suzu je pustio...

LARIOSIK: Suzu pustio? Pazi, molim te!...

MIŠLAJEVSKI: Da ti nije, možda, na oproštaju nešto i poklonio? Na primer, zlatnu tabakeru sa monogramom?

ŠERVINSKI: Da, poklonio mi je tabakeru.

MIŠLAJEVSKI: Vidi, vraga!... Izvini me, Leonide, ali se bojim da ćeš se ponovo naljutiti. Ti u suštini i nisi tako loš čovek, ali imaš neke nastranosti...

ŠERVINSKI: Šta hoćeš da kažeš?

MIŠLAJEVSKI: Kako da se izrazim... Mogao bi da postaneš pisac... Mašta ti je bogata... Suzu pustio... A kad bih ja sad rekao: pokaži tabakeru! (Šervinski ćutke izvlači iz džepa tabakeru) Ubio si me! Odista, monogram!

Mihail Bulgakov - Dani turbina

ŠERVINSKI: Šta da se kaže, kapetane Mišlajevski?

MIŠLAJEVSKI: Ovoga časa. Pred svima vama, gospodo, molim ga da mi oprost.

LARIOSIK: U životu nisam video nešto lepše! Teška je čitavu funtu, očigledno?

ŠERVINSKI: Osamdeset četiri dukata. (Kucanje na prozoru) Gospodo...

Svi ustaju.

MIŠLAJEVSKI: Ne volim trikove... Zašto ne na vrata?

ŠERVINSKI: Gospodo... revolvere... najbolje baciti ih. (Krije tabakeru iza kamina)

Studzinski i Mišlajevski prilaze prozoru i, oprezno odgrnuvši zavesu, gledaju napolje.

ŠTUDZINSKI: O, ne mogu sebi da oprostim!

MIŠLAJEVSKI: Šta je to sad, do vraga!

LARIOSIK: O, bože moj! (Trči da izvesti Jelenu) Jelena...

MIŠLAJEVSKI: Kuda ćeš, vraže?... Poludeo načisto!... Pa zar se može!...

(Rukom mu prekriva usta Svi istrčavaju. Unose Nikolku.) Lenu, Lenu treba nekud skloniti... Bože moj! A gde je Aljoša? Pa, malo me je ubiti!... Spustite ga, spustite... pravo na pod...

ŠTUDZINSKI: Bolje na otoman. Traži ranu, ranu traži!

ŠERVINSKI: Glava mu je razlupana!

ŠTUDZINSKI: Krv u čizmi... Skidajte mu čizme...

ŠERVINSKI: Dajte da ga prenesemo... tamo... Ne može, odista, na podu...

ŠTUDZINSKI: Lariosik! Brzo donesite jastuk i čebe! Stavite ga na otoman. (Prenose Nikolku na otoman) Seci čizmu!... Čizmu seci!... Zavoji su kod Alekseja Vasiljeviča u kabinetu. (Šervinski trči) Ponesite alkohol! Gospode bože, kako mu se to desilo? Šta je to?... Gde je Aleksej Vasiljevič?...

Šervinski utrčava sa jodom i zavojima. Studzinski previja Nikolki glavu.

LARIOSIK: On umire?

NIKOLKA (dolazeći sebi) Jao!

MIŠLAJEVSKI: Čovek da izludi!... Kaži samo jednu reč: gde je Aljoška?

ŠTUDZINSKI: Gde je Aleksej Vasiljevič?

NIKOLKA Gospodo...

MIŠLAJEVSKI: Šta? (Jelena brzo uleće) Lenočka, ne uznemiravaj se. Pao je i lupio glavom. Ništa strašno.

JELENA: Pa on je ranjen! Šta govoriš?

NIKOLKA: Ne, Lenočka, ne...

JELENA: A gde je Aleksej? Gde je Aleksej? (Uporno) Ti si sa njim bio. Odgovori samo jednu reč: gde je Aleksej?

MIŠLAJEVSKI: A šta sada?

ŠTUDZINSKI (Mišlajevskom) Nemoguće! Nemoguće!...

JELENA: Zašto ćutiš?

NIKOLKA: Lenočka... Odmah...

JELENA: Nemoj da lažeš! Samo ne laži!...

Mišlajevski daje znak Nikolki da ćuti.

ŠTUDZINSKI: Jelena Vasiljevna...

ŠERVINSKI: Leno, šta vam je...

Mihail Bulgakov - Dani turbina

JELENA: Da, sve je jasno! Ubili su Alekseja!

MIŠLAJEVSKI: Šta ti je, šta ti je, Leno! Otkud ti tako nešto pada na pamet?

JELENA: Pogledaj mu lice. Pogledaj. Ali što govorim o licu! Znala sam, osećala sam još kad je odlazio, znala sam da će se tako završiti!

STUDZINSKI (Nikolki) Govorite, šta je s njim?!

JELENA: Larione! Aljošu su ubili...

ŠERVINSKI: Dajte vode...

JELENA: Larione! Aljošu su ubili! Juče ste sa njim za stolom sedeli, sećate li se? A njega su ubili.

LARIOSIK: Jelena Vasiljevna, draga...

ŠERVINSKI: Leno, Leno...

JELENA: A vi? Viši oficiri! Oficiri! Svi ste se kući vratili, a komandira su ubili?...

MIŠLAJEVSKI: Leno, sažali se nad nama, šta to govoriš? Svi smo izvršavali njegovo naređenje. Svi!

STUDZINSKI: Ne, ona je potpuno u pravu! Ja sam najveći krivac! Nisam smeo da ga napuštam! Ja sam oficir i svoju ću grešku da iskupim! (Uzima revolver)

MIŠLAJEVSKI: Kuda ćeš? Nemoj, stani! Ne, stani!

STUDZINSKI: Sklanjaj ruke!

MIŠLAJEVSKI: Šta je, zar sam da ostanem? Uopšte ti ni za šta nisi kriv! Ni za šta! Ja sam ga poslednji video, upozoravao sam ga i sve izvršio. Leno!

STUDZINSKI: Kapetane Mišlajevski, pustite me ovoga časa da izađem!

MIŠLAJEVSKI: Daj revolver! Šervinski!

ŠERVINSKI: Nemate pravo! Šta, zar hoćete da bude još gore? Nemate pravo! (Drži Studzinskog)

MIŠLAJEVSKI: Leno, naredi mu! Sve je to zbog tvojih reči. Oduzmi mu revolver!

JELENA: U nesreći sam to rekla. U glavi mi se sve zamutilo. Dajte ovamo taj revolver!

STUDZINSKI (histerično) Niko ne sme da mi prebacuje! Niko! Niko! Sva naređenja pukovnika Turbina sam izvršio!

JELENA: Niko!... Niko!... Poludela sam.

MIŠLAJEVSKI: Nikolka, govori... Leno, budi hrabra. Naći ćemo ga... Naći... Govori otvoreno...

NIKOLKA: Ubili su komandira...

Jelena pada u nesvest.

(Zavesa)

ČETVRTI ČIN

Dva meseca kasnije. Badnje večer 1919. godine. Stan je osvetljen. Jelena i Lariosik ukrašavaju jelku.

LARIOSIK (na merdevinama) Smatram da ova zvezda... (Tajanstveno osluškuje)

JELENA: Šta je?

LARIOSIK: Ne, pričinilo mi se samo... Jelena Vasiljevna, uveravam vas da je

Mihail Bulgakov - Dani turbina

ovo kraj. Oni će zauzeti grad.

JELENA: Ne istrčavajte, Lariosik, još se ništa ne zna.

LARIOSIK: Najsigurniji znak je što nema pucnjave. Da vam otvoreno priznam, Jelena Vasiljevna, za ova dva poslednja meseca pucnjaga mi je užasno dojadila. Ne volim...

JELENA: Delim vaše mišljenje...

LARIOSIK: Smatram da će ova zvezda biti na svome mestu...

JELENA: Silazite, Lariosik, bojim se da ćete glavu razbiti.

LARIOSIK: Šta vam je, Jelena Vasiljevna!... Jelka je divna, kako to kaže Vitja.

A želeo bih da vidim čoveka, koji će reći da jelka nije lepa. Ah, Jelena Vasiljevna, kada biste samo znali... Jelka me podseća na nepovratne dane mog detinjstva Žitomiru... Vatrice... Zelena jelkica... (Pauza) Uostalom, ovde mi je bolje, mnogo bolje nego u detinjstvu. Eto, odavde nikad ne bih otišao... Tako bih ceo život sedeo pod jelkom kraj vaših nogu i nikud ne bih išao...

JELENA: Dojadilo bi vam. Vi ste pesnik, Larione.

LARIOSIK: Ne, kakav sam ja pesnik! Do vraga... Ah, izvinite, Jelena Vasiljevna!

JELENA: Pročitajte, pročitajte nešto novo. Hajde, pročitajte. Mnogo mi se dopadaju vaši stihovi. Odista ste vrlo daroviti.

LARIOSIK: Vi to iskreno kažete?

JELENA: Najiskrenije.

LARIOSIK: Pa, dobro... Pročitaću... Pročitaću... Posvećeno... Ali, jednom rečju, posvećeno... Ne, neću vam stihove čitati.

JELENA: Zašto?

LARIOSIK: Čemu?...

JELENA: A kome su posvećeni?

LARIOSIK: Jednoj ženi.

JELENA: Je li tajna?

LARIOSIK: Tajna. Vama.

JELENA: Hvala vam, dragi moj.

LARIOSIK: Šta će mi to vaše hvala!... Od hvala se šinjel ne može da sašije...

Joj, izvinite, Jelena Vasiljevna, to sam se ja tako od Mišlajevskog zarazio.

Znate već kakvi izrazi izlete...

JELENA: Vidim. Po mome, vi ste zaljubljeni u Mišlajevskog.

LARIOSIK: Ne. U vas sam zaljubljen.

JELENA: Ne treba da se zaljubljujete u mene, Larione, ne treba.

LARIOSIK: Znate li šta? Udajte se za mene.

JELENA: Dirljivi ste. Samo, to je nemoguće.

LARIOSIK: On se neće vratiti!... A kako ćete sami? Sami, bez podrške, pomoći. Doduše, ja sam pomoć nikak... loša, ali ću vas zato voleti. Celog života. Vi ste moj ideal. On neće doći. A sada naročito, kad nastupaju boljševici... On se neće vratiti!

JELENA: On se neće vratiti. Ali, stvar uopšte nije u tome. Čak i kad bi se rratio, od mog života s njim ne bi bilo ništa.

LARIOSIK: Odrezali su ga... Nisam mogao da vas gledam kad je on otputovao. Srce mi oe oblivalo krvlju. Jer, bilo je jezivo posmatrati vas, tako mi boga.

Mihail Bulgakov - Dani turbina

JELENA: Zar sam tako loše izgledala?

LARIOSIK: Užas! Košmar! Mršavamršava... A lice - žuto, žuto...

JELENA: Šta to izmišljate, Larione!

LARIOSIK: Joj... odista, đavo će ga znati šta... Ali, sada je bolje, mnogo bolje... Sada ste rumenirumeni...

JELENA: Vas je, Lariosik, nemoguće podržavati. Pridžite mi, poljubiću vas u čelo.

LARIOSIK: U čelo? Pa, ako je u čelo neka bude u čelo! (Jelena ga ljubi u čelo)
Razume se, zar može neko mene da zavoli!

JELENA: I te kako može. Samo, ja sam već započela roman.

LARIOSIK: Šta? Roman! S kim to? Kod vas? Vi roman? To je nemoguće!

JELENA: Zar mi ne priliči?

LARIOSIK: Vi ste - svetica! Vi... A ko je on? Da li ga poznajem?

JELENA: I to vrlo dobro.

LARIOSIK: Vrlo dobro ga poznajem?... Stanite... Ko je to? Stanite, stanite, stanite!... Mlađi čovek... vi ništa niste videli... Kreni od kralja, a dame ne diraj... A ja sam mislio da je to san. Prokleti srećnik!

JELENA: Lariosik! To je neskromno!

LARIOSIK: Ja odlazim... Odlazim...

JELENA: Kuda, kuda?

LARIOSIK: Idem Jermeninu po votku i napiću se do besvesti...

JELENA: Pazite da vam ne dozvolim... Larione. biću vam prijatelj.

LARIOSIK: Čitao sam, čitao u romanima... Čim dođe »prijatelj ću vam biti« - znači da je sve propalo! Propalo! (Navlači kaput)

JELENA: Lariosik! Vratite se što pre! Uskoro će gosti da stignu!

Otvorivši vrata, Lariosik se u predsoblju sudari sa Šervinskim koji ulazi. Ovaj na glavi ima nekakav odvratan šešir, u iskrzanom je kaputu, sa plavim naočarima.

ŠERVINSKI: Zdravo da ste mi, Jelena Vasiljevna! Dobar dan, Larione!

LARIOSIK: A... dobar dan... dobar dan. (Ode)

JELENA: Bože moj! Na šta ličite?

ŠERVINSKI: Pa, hvala, Jelena Vasiljevna. Već sam to iskusio. Vozim se danas fijakerom, a nekakvi proleter i promiču trotoarima, promiču. I jedan kaže nežnim glasom: »Vidi, vidi ukrajinskog gospodina! Pričekaj samo do sutra. Sutra ćemo vas poskidati sa fijakera!« Oko mi je iskusno. Čim sam ga pogledao, odmah sam shvatio da treba ići kući i presvlačiti se. Čestitam vam - Petljura je gotov!

JELENA: Ma šta kažete?!

ŠERVINSKI: Noćas će crveni stići. A to znači sovjetska vlast i tome slično!

JELENA: Čemu se, onda, radujete? Moglo bi se pomisliti da ste i sami boljševik!

ŠERVINSKI: Ja sam simpatizer! A kaput sam od domara iznajmio. Ovo je - vanpartijski kaput.

JELENA: Smesta da ste sa sebe smakli tu gadost!

ŠERVINSKI: Razumem! (Skida kupat, šešir, kaljače, naočare, ostaje u predivnom fraku) Eto, čestitajte mi, upravo sam debitovao. Pevao sam i

Mihail Bulgakov - Dani turbina

primljen sam.

JELENA: Čestitam.

ŠERVINSKI: Leno, kod kuće nema nikoga? Kako je Nikolka?

JELENA: Spava...

ŠERVINSKI: Leno, Leno...

JELENA: Pustite... Čekajte, a zašto ste obrijali zulufe?

ŠERVINSKI: Zgodnije je za šminkanje.

JELENA: Lakše vam je da se prerušite u boljševika. Uh, lukavo, malodušno stvorenje! Ne bojte se, niko vas neće ni dotaći.

ŠERVINSKI: Neka pokušaju da dirnu čoveka koji hvata dve pune oktave i još dve note preko toga!... Lenočka! Mogu li da objasnim?

JELENA: Objašnjavajte.

ŠERVINSKI: Leno! Eto, sve je završeno... Nikolka prezdravlja... Petljuru proteruju... Ja sam debitovao... Sad počinje novi život. Više ne možemo da se mučimo. On neće doći. Odrezali su ga, Leno! Nisam loš, tako mi boga! Nisam loš. Pogledaj se. Sama si. Sušiš se...

JELENA: Hoćeš li se popraviti?

ŠERVINSKI: A u čemu to, Lenočka, treba da se popravljam?

JELENA: Leonide, postaću vam žena ako se promenite. I pre svega ako prestanete da lažete!

ŠERVINSKI: Zar sam toliki lažljivac, Lenočka?

JELENA: Vi niste lažljivac, već si bog će znati šta, nekako prazan, kao orah...

Šta je to?! Gospodaraimperatora si u zaveri video. I suzu si pustio... A ničeg ni nalik tome nije bilo. Ona izdužena je mecosopran, a ispostavi se da je - jednostavno, prodavačica u kafeu Semadeni...

ŠERVINSKI: Lenočka, ona je vrlo kratko tamo radila, dok je bila bez angažmana.

JELENA: Ona je, čini mi se, imala angažman!

ŠERVINSKI: Leno! Kunem se uspomenom na pokojnu mamu, a takođe i tatu - ništa među nama nije bilo. Ja sam siročić.

JELENA: Svejedno mi je. Ne interesuju me vaše prljave tajne. Važno je nešto drugo: da prestaneš da se hvališ i da lažeš. Jedini put si rekao istinu kad si govorio o tabakeri, pa i tada ti niko nije verovao, morao si dokaz da pokažeš. Fuj!... Sramota... sramota...

ŠERVINSKI: O tabakeri sam baš sve nalagao. Hetman mi je nije poklonio, nije me grlio i nije suzu pustio. Jednostavno ju je na stolu zaboravio, a ja sam je sklonio.

JELENA: Zdipio sa stola?

ŠERVINSKI: Sklonio. To je istorijska dragoceiost.

JELENA: Bože moj, samo je još i to nedostajalo! Dajte je ovamo! (Oduzima mu tabakeru i krije je)

ŠERVINSKI: Lenočka, cigarete u tabakeri su moje.

JELENA: Srećan je vaš bog što ste se dosetili da mi kažete. A da sam to sama saznala?

ŠERVINSKI: A kako biste saznali?

JELENA: Divljak!

Mihail Bulgakov - Dani turbina

ŠERVINSKI: Uopšte nisam. Lenočka, ja sam se mnogo promenio. Sam sebe ne mogu da poznajem, na časnu reč! Da li je katastrofa delovala na mene ili Aljošina smrt... Sada sam sasvim drugačiji. A što se materijalne strane tiče, ne uznemiravaj se, Lenočka, ja sam sada - ohoho... Danas sam pevao, a direktor mi kaže: »Vi, kaže, Leonide Jurjeviču, pružate izuzetne nade. Trebalo bi, kaže, u Moskvu u Boljšoj teatr da odete...« Prišao mi, zagrlio me i...

JELENA: I šta?

ŠERVINSKI: I ništa... Otišao niz hodnik...

JELENA: Npopravljiv!

ŠERVINSKI: Jelena!

JELENA: A šta ćemo sa Talbergom?

ŠERVINSKI: Razvod. Razvod. Znaš li njegovu adresu? Poslati mu telegram i pismo o tome da je sve gotovo! Gotovo!

JELENA: Pa, dobro! Dosadno mi je i usamljena sam. Tužna. Dobro! Slažem se!

ŠERVINSKI: Pobedio si, Galilejče! Leno! (Peva) I bićeš ti carica sveta... Čisto »sol«! (Pokazuje na portret Talbergov) Zahtevam da se izbaci napolje! Ne mogu da ga vidim!

JELENA: Oho, kakav samo ton!

ŠERVINSKI (nežno) Ja ga, Lenočka, ne mogu očima da vidim! (Izvlači portret iz rama i bača sliku u kamin) Pacov! I savest mi je čista i mirna!

JELENA: Žabo će dobro da ti odgovara... Lep si, nema govora!

ŠERVINSKI: Nećemo propasti...

JELENA: O, za tebe se ne brinem!... Ti nećeš propasti!

ŠERVINSKI: Leno, hajd'mo kod tebe... Ja ću da pevam, a ti ćeš pratiti... Pa, dva meseca se nismo videli. Stalno su tu prisutni ljudi.

JELENA: I sada će doći.

ŠERVINSKI: A mi ćemo se onda vratiti ovamo.

Odlaze, zatvaraju vrata. Čuje se klavir. Šervinski divnim glasom peva epitalamu iz »Nerona«.

NIKOLKA (ulazi, u crnoj kapici, na štakama. Bled i slab. U studentskoj uniformi) A! Vežbaju! (Vidi ram bez slike) A!... Izbacili ga. Razumem... Odavno sam slutio. (Leže na otoman)

LARIOSIK (pojavljuje se u predsoblju) Nikolaša! Jesi li ustao? Sam si? Pričekaj, sad ću ti doneti jastuk. (Donosi jastuk do Nikolke)

NIKOLKA: Ne uznemiravaj se, Larione, ne treba. Hvala. Prema svemu, Larione, ostaću bogalj.

LARIOSIK: Ma, šta ti je, šta ti je, Nikolaša, kako te nije sramota!

NIKOLKA: Slušaj, Larione, nešto ih još nema?

LARIOSIK: Još ih nema, ali će uskoro stići. Znaš, idem sada ulicom - povorke, povorke kola, a na njima oni, sa repovima. Očigledno su ih dobro isprašili boljševici.

NIKOLKA: Tako im i treba!

LARIOSIK: Ali sam i pored svega votku uspeo da dobijem! Jedini put u životu sam imao sreće! Mislio sam da je neću dobiti. Takav sam ja čovek! Vreme je bilo predivno kad sam izlazio. Nebo vedro, topovi ne pucaju... U prirodi sve u najboljem redu. Ali, čim se ja pojavim na ulici - obavezno počinje da pada

Mihail Bulgakov - Dani turbina

sneg. I odista, i došao sam - i mokać sneg pravo u lice. Ali, flašu sam ipak nabavio!... Neka zna Mišlajevski šta sam u stanju da uradim. Dva puta sam pao, lupio potiljkom, ali sam flašu održao u rukama.

GLAS ŠERVINSKOG: »Ti ljubav blagosiljaš...«

NIKOLKA: Vidi, gledaj!... Potresna novost! Jelena se razvodi od muža. Udaje se za Šervinskog.

LARIOSIK (ispušta flašu) Već?

NIKOLKA: E, Lariosik, ehehe!... Šta ti je, Larione, šta ti je?... Aa... razmem! I ti si se začorio!

LARIOSIK: Nikol, kada se govori o Jeleni Vasiljevnoj, takve reći kao »zaćorio se« potpuno su neumesne. Shvataš li me? Ona je zlatna!

NIKOLKA: Riđa je ona, Larione, riđa. Prava nesreća! Zato se svima i dopada, jer je riđa. Kako je ko ugleda, odmah bukete počne da dovlaći. Tako su se kod nas u stanu vukli bukete kao metle. A Talberg je besneo. Nego, sad srću skupljaj, jer stiže Mišlajevski, ubiće ts.

LARIOSIK: Ti nemoj ništa da mu kažeš. (Skuplja srću)

Zvono. Lariosik pušta Mišlajevskog i Studzinskog. Obojica u civilnim odelima.

MIŠLAJEVSKI: Crveni potukli Petljuru! Petljurine jedinice napuštaju grad!

STUDZINSKI: Da, da! Crveni su već u Slobotki. Za pola sata biće i ovde.

MIŠLAJEVSKI: I tako će sutra ovde biti sovjetska republika... Stanite, ovde mirnše na votku! Ko je to pio votku pre vremena? Priznajte. Šta se dešava u ovoj bogobojažljivoj kući!... Vi votkom podove perete?!... Znam čije je to maslo! Zašto sve razbijaš? Zašto sve razbijaš?! To su u pravom smislu reći zlatne ruke! Što god dodirneš - tras, leti u komade! Ali, ako ti je to već bolest, a ti - razbijaj servise!

Iza pozornice sve vreme klavir.

LARIOSIK: Ko ti je dao pravo da mi zameraš? Ne želim!

MIŠLAJEVSKI: Zašto svi viću na mene? Uskoro će početi i da me tuku!

Uostalom, danas sam zbog nećega dobar. Mir, Larione, ne ljutim se na tebe.

NIKOLKA: A zašto nema pucnjave?

MIŠLAJEVSKI: Napreduju lagano, učtivo. I bez ikakve borbe!

LARIOSIK: I što je glavno, najćudnije od svega, to je da se svi raduju, čak i nepotućeni buržuji. Toliko je Petljura svima dojadio.

NIKOLKA: Zanimljivo - na šta liće ti boljševici?

MIŠLAJEVSKI: Videćeš, videćeš.

LARIOSIK: Kapetane, vaše mišljenje?

STUDZINSKI: Ne znam, sad ništa ne shvatam. Najbolje od svega bi bilo da krenemo i odemo za Petljurom. Kako ćemo mi, belogardejci da se složimo sa boljševicima, ne mogu da zamislim!

MIŠLAJEVSKI: Kuda, za Petljurom?

STUDZINSKI: Da se pridružimo nekoj koloni i odemo u Galiciju.

MIŠLAJEVSKI: A onda?

STUDZINSKI: A onda na Don, Denjkinu, i da se borimo protiv boljševika.

MIŠLAJEVSKI: Ponovo, znaći, da nam generali komanduju? To je odista izuzetno oštrouman plan. Šteta što Aljoša leži u zemlji, jer bi on mogao mnogo

Mihail Bulgakov - Dani turbina

štošta interesantno da ispriča o generalima. Ali šteta, upokojio nam se komandir.

STUDZINSKI: Ne muči mi dušu uspomenama!

MIŠLAJEVSKI: Ne, dozvolite, njega nema, dozvolite mi da onda ja kažem... Ponovo u armiju, ponovo da se tučemo?... I suzu da pusti?... Hvala, hvala, već sam se smejao. Posebno kada sam LJošu video u anatomskoj sali. Nikolka zaplače.

LARIOSIK: Nikolaša, Nikolaša, šta ti je, stani!

MIŠLAJEVSKI: Dosta mi je! Ratujem od devet stotina četrnaeste godine. Za šta? Za domovinu? A je li to domovina kad su me sramno napustili? I ponovo da krenem kod njihovih svetlosti? Ne i ne. Jeste li videli ovo? (Pokazuje šipak) Šipak!

STUDZINSKI: Izjašnjavaš se, molim te, rečima.

MIŠLAJEVSKI: Sada ću da se izjasnim, budite mirni. Jesam li ja idiot, ili šta? Ne, ja, Viktor Mišla1'evski, izjavljujem da više nikad s tim ništavilima generalima neću imati posla. Završio sam!

LARIOSIK: Viktor Mišlajevski je postao boljševik!

MIŠLAJEVSKI: Da, ako hoćete, ja sam za boljševike!

STUDZINSKI: Viktore, šta govoriš?!

MIŠLAJEVSKI: Ja sam za boljševike, ali sam protiv komunista.

STUDZINSKI: Smešno. Treba razumeti šta govoriš.

LARIOSIK: Dozvoli mi da ti kažem da je to jedno isto: boljševizam i komunizam.

MIŠLAJEVSKI (imitirajući podsmešljivo) Boljševizam i komunizam. E, onda sam i za komuniste.

STUDZINSKI: Slušaj, kapetane, spomenuo si reč domovina. Kakva domovina pod boljševicima? Sa Rusijom je gotovo. Sećaš li se, komandir je govorio, i komandir je bio u pravu: evo boljševika!...

MIŠLAJEVSKI: Boljševici?... Fantastično! Drago mi je!

STUDZINSKI: Pa oni će te mobilisati.

MIŠLAJEVSKI: I otići ću, služiću im. Da!

STUDZINSKI: A zašto?!

MIŠLAJEVSKI: Evo zašto! Zato! Zato što je Petljura imao, šta ste ono rekli, koliko? Dve stotine hiljada! I tih dve stotine hiljada tabane salom podmazalo i kiddulo čim se čula reč »boljševici«. Jesi li video? Čisto! Zato što za boljševike mušci stoje kao bedem... A šta ja mogu da im suprotstavim? Svoje širite? A oni baš te širite ne mogu da vide... Odmah se hvataju za mitraljez. Ne želite li, možda... Napred crvenoarmejski, stoje kao zid, pozadi špekulanti i razni gadovi sa hetmanom, a ja na sredini? Sluga najpokorniji! Ne, dojadilo mi je da izigravam đubre u pukotini. Neka me mobilišu! Bar ću znati da služim u ruskoj armiji. Narod nije sa nama. Narod je protiv nas. Aljoška je bio u pravu!

STUDZINSKI: Pa kakva je to, do vraga, ruska armija, ako su oni Rusiju dokrajčili? Oni će nas jednostavno streljati!

MIŠLAJEVSKI: I odlično će uraditi! Odvešće nas u Čeku, optužiti i rashodovati. I za njih je to mirnije, i za nas...

STUDZINSKI: Ja ću da se tučem protiv njih!

Mihail Bulgakov - Dani turbina

MIŠLAJEVSKI: Izvoli, obuci šinjel! Idi... Trči! Trči boljševicima, viči im: ne dam! Nikolku su sa stepeništa već jednom bacili! Da li si mu video glavu? A tebi će je jednostavno otkinuti. I pravilno - ne trpaj se. Sada to više nisu naše stvari.

LARIOSIK: Ja sam protiv užasa građanskog rata. U suštini - zašto prolivati krv?

MIŠLAJEVSKI: Bio si u ratu?

LARIOSIK: Ja sam, Vitja, oslobođen vojske. Slab sam na plućima. A, pored toga, ja sam jedina u majke.

MIŠLAJEVSKI: Pravilno, družo nesposobnjakoviću.

STUDZINSKI: Imali smo Rusiju - veliku državu!...

MIŠLAJEVSKI: I biće!... Biće!

STUDZINSKI: Da, biće, biće - samo čekajte!

MIŠLAJEVSKI: Neće biti kao ona nekadašnja, biće nova. Nova! Nego, nešto drugo mi reci. Kad vas potuku na Donu i kad vaš Denjikin kidne u inostranstvo - a da će vas potući to vam predviđam - kuda ćete onda?

STUDZINSKI: Takođe u inostranstvo.

MIŠLAJEVSKI: Potrebni ste tamo nekom kao topu treći točak! Ma gde došli, pljunuće vam u njušku - od Singapura do Pariza. Ja nikud ne idem, ostajem ovde, u Rusiji. I neka bude sa njom što bude!... Ali, dosta, završavam, zatvaram sastanak.

STUDZINSKI: Vidim da sam usamljen.

ŠERVINSKI (utrči) Pričekajte, sačekajte, ne zatvarajte sastanak. Imam vanrednu izjavu. Jelena Vasiljevna Talberg se razvodi od svoga muža, bivšeg generalštabnog pukovnika Talberga i udaje se... (Klanja se, pokazujući rukom na sebe)

Ulazi Jelena.

LARIOSIK: A!...

MIŠLAJEVSKI: Okani se, Larione, gde ćemo mi, sa našim suknom među gospodu! Leno divna, dozvoli da te zagrlim i poljubim.

STUDZINSKI: Čestitam vam, Jelena Vasiljevna.

MIŠLAJEVSKI (ide za Lariosikom, koji je otrčao u predsoblje) Larione, čestitaj, nezgodno je! Posle ćeš se vratiti ovamo.

LARIOSIK (Jeleni) Čestitam vam i želim vam mnogo sreće. (Šervinskom) Čestitam vam... čestitam.

MIŠLAJEVSKI: Ali ti si odista sila, sila si! Kakva žena! Govori engleski, svira klavir, a ume i samovar da postavi. I ja bih se tobom, Leno, sa zadovoljstvom oženio.

JELENA: A ja se za tebe, Vitja, ne bih udala.

MIŠLAJEVSKI: Pa i nemoj. Volim te i onako. A ja sam po prirodi čovek neženja i vojnik. Volim da mi u kući bude prijatno, bez žene i dece, kao u kasarni...

Larione, toči! Treba čestitati!

ŠERVINSKI: Pričekajte, gospodo! Nemojte da pijete to vino! Sada ću vam doneti. Zna li kakvo je to vino! Ohoho! (Baci pogled na Jelenu, pokunji se) No, onako osrednje vino. Obično Abrau Diso.

MIŠLAJEVSKI: Leno, tvoja stvar! Ženi se, Šervinski... potpuno si zdrav! Pa, čestitam vam i želim vam...

Mihail Bulgakov - Dani turbina

Vrata na predsoblju se otvore, ulazi Talberg u civilnom odelu, sa koferom.

STUDZINSKI: Gospodo! Vladimir Robertovič... Vladimir Robertovič...

TALBERG: Moje poštovanje.

Mrtva pauza.

MIŠLAJEVSKI: Ovo je neki trik!

TALBERG: Zdravo, Leno! Vi kao da se čudite? (Pauza) Malo neobično! Možda bih ja mogao više da se začudim, zatekavši u svom delu stana tako veselo društvo u ovako teško vreme. Zdravo Leno. Šta sve ovo znači?

ŠERVINSKI: Evo šta...

JELENA: Čekaj... Gospodo, iziđite svi za trenutak napolje, ostavite me nasamo sa Vladimirom Robertovičem.

ŠERVINSKI: Leno, ja neću!

MIŠLAJEVSKI: Stani, stani... Sve ćemo srediti. Budi samo miran... Da se izgubimo, Lenočka?

JELENA: Da.

MIŠLAJEVSKI: Znam da si ti mudrica. Ako sam ti potreban, pozovi me. Lično. E pa, gospodo, idemo Larionu. Larione, uzmi jastuk i idemo.

Svi odlaze, a Larionik zbog nečega ia vrhovima prstiju.

JELENA: Izvolite.

TALBERG: Šta sve ovo znači? Molim da mi objasnite. (Pauza) Kakve su to šale? Gde je Aleksej?

JELENA: Aleksej je poginuo.

TALBERG: Nemoguće!... Kada?

JELENA: Pre dva meseca, dva dana po vašem odlasku.

TALBERG: O, bože moj, užasno! Ali, ja sam upozoravao. Sećaš li se?

JELENA: Da, sećam se. A Nikolka je - bogalj.

TALBERG: Razume se, sve je to užasno... Ali ja u svemu tome uopšte nisam kriv... I moraš da priznaš da to niukom slučaju nije razlog da se priredi onakva, rekao bih čak glupava demonstracija.

Pauza.

JELENA: Recite, kako ste se vratili? Jer, još danas će boljševici biti...

TALBERG: U toku sam svega. Hetmanščina je bila glupa opereta. Nemci su nas prevarili. Ali, u Berlinu mi je pošlo za rukom da dobijem nalog za službeni put na Don, kod generala Krasnova. Kijev treba napustiti odmah... vremena nemamo... Došao sam po tebe.

JELENA: Ja se, vidite li, razvodim od vas, i udajem se za Šervinskog.

TALBERG (posle duge pauze) Dobro! Vrlo dobro! Iskoristiti moje odsustvo za odvratani roman...

JELENA: Viktore! Ulazi Mišlajevski.

MIŠLAJEVSKI: Leno, da li me ovlašćuješ da se objasnim?

JELENA: Da! (Iziđe)

MIŠLAJEVSKI: Shvatio sam. (Prilazi Talbergu) Dakle? Napolje! (Udari ga)

Talberg je zbunjen. Pređe u predsoblje, iziđe.

MIŠLAJEVSKI: Leno! Lično! (Ulazi Jelena) Otišao je. Daje razvod. Vrlo lepo smo porazgovarali.

JELENA: Hvala, Viktore. (Ljubi ga i odlazi trčeći)

Mihail Bulgakov - Dani turbina

MIŠLAJEVSKI: Larione!

LARIOSIK (ulazi) Je li već otišao?

MIŠLAJEVSKI: Otišao je!

LARIOSIK: Ti si genije, Vitja!

MIŠLAJEVSKI: »Ja genije - Igor Severjanjin.« Gasi svetlost, pali jelku i odsviraj neki marš. (Lariosik gasi osvetljenje u sobi, osvetljava jelku električnim svećicama, istrčava u susednu sobu.) Marš. Gospodo, molim vas, izvolite! Ulaze Šervinski, Studzinski, Nikolka i Jelena.

STUDZINSKI: Predivno! I kako je odmah postalo ovde udobnije!

MIŠLAJEVSKI: Delo Larionovih ruku. A sada dopustite da vam čestitam kako dolikuje. Larione, dosta! (Ulazi Lariosik sa gitarom koju predaje Nikolki) Čestitam ti, Leno divna, jednom i zauvek. Zaboravi sve. I, sve u svemu - u vaše zdravlje! (Pije)

NIKOLKA (prelazi prstima po strunama gitare, peva) Reci mi čarobnjače, ljubimče bogova, Šta će se zbiti u životu sa mnom? I hoću li skoro, na radost suseda zlih, Prekriti se grobljanskom zemljom? Glasnije zasviraj, muziko, pobeđu, Pobedili smo, neprijatelj beži, beži!

MIŠLAJEVSKI (peva)

Za Savet narodnih komesara...

Svi sem Studzinskog prihvataju.

Grmnimo gromko »Ura! Ura! Ura!«

STUDZINSKI: E, đavo će znati šta je ovo! Kako vas nije sramota?

NIKOLKA (peva)

Iz mračne šume njemu u susret

Kreće nadahnuti čarobnjak...

LARIOSIK: Fantastično!... Vatrice... jelka...

MIŠLAJEVSKI: Larione! Održi nam govor!

NIKOLKA: Tako je, govor!

LARIOSIK: Gospodo, pa ja to ne znam! A pored svega, vrlo sam stidljiv.

MIŠLAJEVSKI: Larion drži govor!

LARIOSIK: Pa dobro, ako to društvo želi, održaću ga. Samo, molim da me unapred izvinite: nisam se pripremao. Gospodo! Mi smo se sreli u najteže i najstrašnije vreme i svi smo preživeli vrlo, vrlo mnogo... pa i ja, između ostalog. Preživeo sam životnu dramu... I moj brod su dugo nosili talasi građanskog rata...

MIŠLAJEVSKI: Baš je dobro to o brodu...

LARIOSIK: Da, brod... Sve dok nije stigao u ovu luku sa krem zavesama, kod ljudi koji su mi se toliko dopali... Uostalom, kod njih sam zatekao dramu... Ali, da ne govorimo o svojim nedaćama. Vreme se preokrenulo. Eto, propao je Petljura... Svi smo živi... da... svi smo ponovo zajedno... Pa čak i više od toga: eto, Jelena Vasiljevna, i ona je preživela vrlo i vrlo mnogo i zaslužuje sreću, jer je ona divna žena. I želeo bih da joj kažem rečima pisca: »Odmorićemo se, odmoriti...«

Daleki topovski plotuni.

MIŠLAJEVSKI: Tako!... Odmorili smo se!... Pet... šest... devet!

JELENA: Zar ponovo borbe?

Mihail Bulgakov - Dani turbina

ŠERVINSKI: Ne, to je počasni plotun!

MIŠLAJEVSKI: Potpuno tačno: brodski topovi ispaljuju počasni plotun. (Iza scene iz daljine, približavajući se, orkestar svira »Internacionalu«.) Gospodo, čujete li? To crveni dolaze!

Svi idu ka prozoru.

NIKOLKA: Gospodo, ovo veče je veliki prolog za novi istorijski komad.

STUDZINSKI: Nekome - prolog, a nekome i - epilog.

(Zavesa)